

Uvodnik / Introductory note

- Krešimir Bogdan, odvjetnik u Slavonskom Brodu, predsjednik OZ-a Županije brodsko-posavske 2
Krešimir Bogdan, lawyer from Slavonski Brod, president of the CBA local chapter of Brodsko-posavska county

Iz Hrvatske odvjetničke komore / From the Croatian Bar Association

35. Dan hrvatskih odvjetnika: Svijet bez odvjetnika?! 4
35th Croatian Lawyers' Day: A world without lawyers?!

- Laurence Bory: Ne smijemo ignorirati problem izbjeglica 7
Laurence Bory: The problem of refugees must not be ignored

- Elektronički odvjetnik 8
Electronic lawyer

- Svijet bez odvjetnika – pravda bez vladavine prava 14
A world without lawyers – justice without the rule of law

- Vladavina bez prava: život bez odvjetnika ili o Adamu i Evi 18
Rule without law; Life without lawyers or the story of Adam and Eve

- Odvjetništvo je ustavna kategorija 21
Legal profession is a constitutional category

- Seminar Hrvatske i Američke odvjetničke komore u Zagrebu 24
Croatian and American Bar Associations hold a seminar in Zagreb

- Kako funkcionira pravosudni sustav u Republici Hrvatskoj? 31
How does the justice system in Croatia work?

- Visoko izaslanstvo Kirgistanu u Hrvatskoj odvjetničkoj komori 33
High-level delegation of Kyrgyzstan visits CBA

Članci i rasprave / Articles and Discussions

- Dragan Zlatović: Povezana društva i institut ustupanja radnika 39
Dragan Zlatović: Affiliated companies and the transfer of employees

- Prikaz odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 14. prosinca 2016. 46
Review of the Constitutional Court decision of 14 December 2016

Engleski za odvjetnike / English for lawyers

- Kolokacije u jeziku prava: O činjenicama i «alternativnim činjenicama» 48
Collocations in the language of law: On facts and "alternative facts"

Hrvatski za odvjetnike / Croatian for lawyers

- Nominativ, genitiv i akuzativ: sličnosti i razlike 50
The nominative, genitive and accusative cases, their similarities and differences

Prisege / Oaths

- Prisege dane 22. ožujka 2017. 52
Oaths taken on 22 March 2017

- Prisege dane 12. travnja 2017. 54
Oaths taken on 12 April 2017

In memoriam / Obituaries

- Dražen Grubišić – Čabo 56
 Sergej Škorić 58
 Vladimir Hiršl 60

Piše:

Krešimir

Bogdan,

odvjetnik
u Slavonskome Brodu,
predsjednik OZ-a
Brodsko-posavske
županije

Poštovane kolegice i kolege,

obavijest o stavu predsjednika Roberta Travaša da se promijeni tradicija pisanja uvodnika te da se ono povjeri i predsjednicima zborova, dostavila nam je naša izvršna urednica. Kako bih podržao navedenu ideju, odgovorio sam da je jako lijepo što će se u našem časopisu moći pročitati riječ iz manjih zborova, osim na zadnjim stranicama, naravno aludirajući na stranice *in memoriam*. Nakon obavijesti koja je uslijedila da sam kao predsjednik OZ-a Brodsko-posavske županije prvi koji će prekinuti tradiciju, ostao sam zatečen uz misao kako sam za to sam kriv. Misao koja mi je tada prošla kroz glavu upravo odražava našu prirodu i mentalitet glede situacije kada se treba nešto konkretno obaviti. Svako od nas deklaratorno će ukazati na probleme, ali kad ih bi trebalo riješiti većina će pokušati izbjeći preuzimanje odgovornosti. Od naših kolega često sam u prilici čuti kako je Komora neučinkovita u odnosu na zaštitu odvjetništva kao poziva, napose manjih odvjetničkih ureda, te da se o tome nešto treba učiniti. Međutim, do

sada nisam primio prijedlog što se to konkretno treba učiniti kako bi se položaj odvjetništva popravio, osim nekoliko prijedloga o revolucionarnim metodama izlaska na ulicu. To samo potvrđuje kako su ljudi dorasli da se obračunaju s drugim ljudima, ali ne i s problemima koji im se nameću.

Pristup volonterskom radu u HOK-u imaju svi odvjetnici koji žele pridonijeti prosperitetu, primjer za to su imenovanja kolega odvjetnika iz OZBPŽ-a za suce i tužitelje u disciplinska tijela HOK-a, a koji svojim radom u svoje slobodno vrijeme konkretno pridonose rješavanju problema u Komori.

Jedna od legendarnih rečenica koju je napisao Hrvoje Hitrec, u svom kulturnom romanu Smogovci: "Oni su mali, ali su veliki, odnosno, hoću reći, nisu više mali, ali su dosta veliki da ne budu mali", može se odraziti i na položaj OZBPŽ-a i utjecaj u HOK-u nas osamdesetak odvjetnika, te više od dvadeset vježbenika koji rade na području OZBPŽ-a.

Iz najvećeg pograničnog grada u Europskoj

ODVJETNIK 3-4/2017.

Glasilo-Časopis Hrvatske odvjetničke komore, Zagreb, 3 - 4 2017., god. 89.
Journal of the Croatian Bar Association, Zagreb, 3 - 4 2017, annual file 89

Glavni i odgovorni urednik: Robert Travaš, odvjetnik, Zagreb, Jurkovićeva 24, tel: 466665; fax: 4665666; robert.travas@tip.hr, **Urednik:** mr. sc. Tin Matić, odvjetnik, Zagreb, Vlaška 95, tel: 6170791, fax: 6170792, tin.matic@zg.t-com.hr, **Izvršna i grafička urednica:** Nataša Barac, Zagreb, Koturaška cesta 53, tel: 6165207, fax: 6170 838, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, **Uredništvo:** Mladen Klasić, Maroje Matana, Ingrid Mohorovičić-Gjanković, Leo Andreis, Marijan Hanžeković, Ranko Pelicarić, Mladen Sučević, Igor Hrabar, mr. Šime Pavlović, Ivica Crnić, Mario Janković, Boris Jukić, dr. sc. Atila Čokolić – odvjetnici, Arno Vičić, odvjetnik u m., Mato Arlović, sudac Ustavnog suda RH, mr. sc. Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda u m., Mladen Žuvela, sudac Ustavnog suda u m., mr. sc. Iris Gović Penić, sutkinja Županijskog suda u Zagrebu **Lektor:** Zvonko Šeb, **Tisak:** Kerschoffset d.o.o., Zagreb, **Grafička priprema:** P.L. Studio, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Nataša Barac.

Uredništvo

Zagreb, Koturaška cesta 53/II
tel: 6165 207; fax: 6170 838
e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Prodaja oglasnog

prostora-marketing

1/1-6.800,00 kn,
1/1 (omot)-7.800,00 kn,
1/2-3.800,00 kn

Izdavač

Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb
Koturaška cesta 53/II
tel: 6165-200; fax: 6170-686
www.hok-cba.hr

IBAN HR66 2360000-1101268409 **Godišnja pretplata za tuzemstvo** 200,00 kn, **za inozemstvo** 40 eura, **pojedinačni broj** za tuzemstvo 40,00 kn, za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Niti jedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i Uredništva Časopisa-glasila "Odvjetnik". Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na web stranici HOK-a. Materijali objavljeni na web stranici ne honoriraju se.

uniji, iz šestog grada po veličini u Republici Hrvatskoj, iz županije koja ima najniži BDP po glavi stanovnika u Republici Hrvatskoj, iz grada koji ima najlošiju kvalitetu zraka u Republici Hrvatskoj, iz županije o kojoj se može nešto pročitati jedino u crnoj kronici, o položaju odvjetnika teško je napisati nešto ohrabrujuće, iako sam po vokaciji izraziti optimist.

Smatram kako dobar dio problema s kojima smo suočeni možemo riješiti sami i to svaki odvjetnik unutar svog ureda striktnom primjenom Kodeksa odvjetničke etike, prema mom mišljenju, temeljnog akta koji je rješenje za vraćanje poljuljanog povjerenja u odnosu sa strankama i protustrankama, kolegama te državnim institucijama.

Kakvo mišljenje o odvjetniku ili odvjetničkom pozivu može imati stranka koja obilazeći odvjetničke urede za zastupanje, od svakog sljedećeg dobije nižu ponudu za obavljanje posla? Kakvu predodžbu o odvjetničkom pozivu može dobiti stranka kad za nezgodu svog ukućana dozna od odvjetnika? Kakvo mišljenje o odvjetnicima imaju stranke kada ih liječnik uputi da promijene odvjetnika kako bi nalaz bio povoljniji za njih? Kakav stav i mišljenje prema kolegi mogu imati odvjetnici koji se prije pravomoćnog završetka sudskih postupaka uporno pojavljuju u medijima i daju izjave u vezi s postupkom? Kakav će stav i mišljenje o odvjetničkom pozivu usvojiti odvjetnički vježbenik, budući odvjetnik, koji prilikom zaposlenja u odvjetničkom uredu sam sebi mora plaćati poreze i doprinose, ili kada sazna da mu Ugovor o radu traje upravo onoliko mjeseci koliko traje poticaj od Zavoda?

Sve je to samo dio problema koji ukazuje na činjenicu da su odvjetnici dobrim dijelom i sami krivi za loš društveni položaj odvjetništva i navedeni primjeri ukazuju na činjenicu kako ih sam odvjetnik doslovnom primjenom Kodeksa može promijeniti. Na nama je da se u svom radu ponašamo u skladu s Kodeksom, to HOK ne može učiniti umjesto svakog odvjetnika.

Ono što stvara velike probleme u radu odvjetnika OZBPŽ-a problem je nadriparstva te komunikacija s Finom, radi kojeg je Upravni odbor HOK-a imenovao tijelo za pregovore. Svi odvjetnici u OZBPŽ-a nadaju se da će HOK u kontaktima s Ministarstvom pravosuđa doći do rješenja glede pitanja sastavljanja ugovora o kupoprodaji. Izuzetan je korak kojim je HOK uspio na mala vrata u naš poziv unijeti i dio javnih ovlasti, a koja se ogleda u činjenici da svaki odvjetnički ured može izdati verificirani zemljišnoknjižni izvadak. Ukoliko smo dobili povjerenje za izdavanje verificirane isprave, nema razloga da nam se uz sastav ugovora ne povjeri i njegova ovjera. To bi bio izuzetan uspjeh kojim bi se nadriparstvo kod sastava ugovora gotovo iskorijenilo, a sigurnost građana bila bi veća, što svakako mora biti u interesu države.

Indikativno je što Ministarstvo pravosuđa u svim pregovorima u kojima sudjeluje ne shvaća da i odvjetnici žive u teškim socijalnim i gospodarskim prilikama te da se dobar dio nas bori za osiguranje mjesečnih obveza, a da svoj rad odvjetnici trebaju naplatiti od građana koji žive u teškim socijalnim i gospodarskim prilikama. Iz perspektive nas odvjetnika OZBPŽ-a, za zaštitu odvjetnika država nije učinila baš ništa, za razliku od zaštite javnobilježničkog poziva koji svakom izmjenom zakona imaju sve više ovlasti i osiguranog posla.

Prije šest godina jedan od najstarijih trgovačkih sudova u Republici Hrvatskoj, Trgovački sud u Slavskom Brodu, ukinut je jedan dan prije proslave 50. godišnjice rada, i postao je Stalna služba Trgovačkog suda Osijek. U skladu s informacijama s kojima raspolažem, u Slavskom Brodu bit će ugašena Stalna služba Trgovačkog suda, dok bi suci bili raspoređeni u Osijek i Bjelovar, gradove koji će eto dobiti mjesnu nadležnost. To je egzistencionalan i veliki problem za odvjetnike u Slavskom Brodu i Novoj Gradiški, jer će radi trgovačkog spora umjesto na sud u Slavski Brod sa svojom strankom putovati u Bjelovar ili Osijek, a sud im naravno neće priznavati troškove putovanja, jer je stranka mogla osigurati odvjetnika u Osijeku ili Bjelovaru.

U svrhu zaštite stranaka u trgovačkim sporovima i interesa odvjetnika OZBPŽ-a, a sve s obzirom na to da između Bjelovara i Osijeka nema trgovačkog suda, budući da je projekt regionalizacije napušten, prenosim i apel HOK-u da svojim utjecajem Ministarstvu pravosuđa ukaže na potrebu vraćanja Trgovačkog suda u Slavski Brod, a sve radi činjenice što je pri Ministarstvu pravosuđa upravo u tijeku razmatranje navedenog prijedloga.

Manjim uredima, samostalnim odvjetničkim uredima prioritet je rješavanje pitanja sastavljanja privatnih isprava, obaveznog zastupanja na sudu od strane odvjetnika, iskorjenjivanje nadriparstva te smanjenje birokratiziranja pri naplati pravomoćnih presuda.

Konkretno, u Brodsko-posavskoj županiji, u kojoj gospodarstvo stagnira već desetljeće, imati odvjetnički ured i pozitivno poslovati, raditi bez stresa i grča, bez brige i nezvjesnosti od podmirenja mjesečnih financijskih obveza, graniči s iluzijom. Zbog toga ne čudi ogorčenost kolega odvjetnika izazvana nerazumijevanjem prirode našeg poziva i rada u teškim gospodarskim prilikama od zakonodavne, izvršne pa i sudbene vlasti.

Budući da je Slavski Brod grad bajki, bajkoviti grad u kojem je živjela i stvarala Ivana Brlić Mažuranić, koja se uzgred udala u poznatu odvjetničku obitelj Brlić, primjereno je završiti riječima kojima počinje svaka bajka. Bio jednom jedan lijepi poziv, zvao se odvjetnički...

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

Svijet bez odvjetnika?!

Pišu:

Irena Nakić

poslovni tajnik HOK-a

Nataša Barac

izvršna urednica

Kako bi izgledao svijet bez odvjetnika? Tko bi se brinuo za poštivanje ljudskih prava, pravnu državu? Mogu li roboti zamijeniti odvjetnike? Ova zanimljiva i aktualna pitanja bila su u središtu 35. Dana hrvatskih odvjetnika, održanog 13. ožujka u Hrvatskoj odvjetničkoj komori.

Uz predstavnike državnih i pravosudnih tijela, članovima HOK-a na obilježavanju 35. Dana hrvatskih odvjetnika pridružili su se i predstavnici odvjetničkih komora i odvjetničkih organizacija iz Europe i drugih dijelova svijeta, a posebno treba ostaknuti dolazak gospođe Laurence Bory, predsjednice Međunarodne unije odvjetnika, najveće i najstarije svjetske organizacije odvjetnika koja ima više od 2 milijuna članova iz više od 110 zemalja svijeta.

Robert Travaš, predsjednik Hrvatske odvjetničke komore u svom je uvodnom govoru istaknuo da samo s neovisnim odvjetništvom i etičnim obavljanjem odvjetničke službe možemo očuvati naš pravni sustav i osigurati ostvarenje prava naših građana.

“Doista nemamo nikakav strah od konkurencije, niti raznih aplikacija, jer nitko ili ništa drugo ne može bolje od nas odvjetnika po-

sustava koji pripada kontinentalnom pravu i posebno o specifičnostima našeg malog tržišta odvjetničkih usluga.

Novi načini komuniciranja, nastavio je, sigurno mogu biti korisni ali u odvjetništvu “uvijek treba odvagnuti koji je interes važniji, tj. prevladava li interes za pukom zaradom posrednika i odvjetnika ili prevladava interes zaštite osobnih podataka stranke i što je najvažnije – kvalitete pružanja pravne pomoći”.

Odvjetništvo radi ostvarenja prava građana u pravnom sustavu mora ostati neovisno, a “politički kreatori našeg zakonodavstva shvate važnost neovisnog odvjetnika tek kada im zatreba u nekom njihovom privatnom sporu ili što je, nažalost, sve češće – u kaznenom postupku”, upozorio je predsjednik HOK-a.

Govoreći o temi 35. Dana hrvatskih odvjetnika, Travaš je ironično primijetio da bi “sve bilo lijepo da nema odvjetnika. Optuženici bi bili

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

znovati komplicirane, neusklađene i brojne hrvatske zakone i propise”, rekao je Travaš. Upozorio je na nejednakost položaja odvjetnika iz zemalja članica EU-a u mogućnosti pružanja odvjetničkih usluga na jedinstvenom europskom tržištu odvjetničkih usluga, te na to da naša država mora kod primjene i tumačenja direktiva EU-a voditi računa o zaštiti hrvatskih odvjetnika, tradiciji našeg pravnog

osuđeni bez prava na stručnu obranu, dakle brzo, efikasno i jeftino, jer bi i troškovi takvog efikasnog i skraćenog postupka bili minimalni. Ne bi trebali ni toliki broj sudaca, jer bi se predmeti rješavali brzo i efikasno.”

Okrugli stol moderirao je Mladen Sučević, predsjednik Odvjetničke akademije Hrvatske odvjetničke komore. Panelisti su govorili o tehnološkim unapređenjima odvjetničke pro-

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

fesije i položaju odvjetničke službe u takvom okruženju. U Europi i SAD-u pravne usluge, nakon zdravstvenih, čine najveću uslužnu industriju, a obrazovani odvjetnici pokušavaju se zamijeniti raznim aplikacijama ili čak robotima.

Tonči Ravlić, odvjetnik u Zagrebu, govorio je o tome kako moderna tehnologija ulazi sve više u svijet odvjetništva, pa je tako razvijen i robot ROSS čija je glavna zadaća pomoć odvjetnicima s papirologijom. ROSS koristi računalnu snagu superkompjutora kako bi prolazio kroz velike količine podataka i kako bi naučio najbolje pomoći korisnicima, istaknuo je Ravlić.

Mladen Klasić, dopredsjednik HOK-a, u svom je nadahnutom, ironičnom i duhovitom izlaganju, istaknuo da je svijet bez odvjetnika svijet bez vladavine prava, a ako nema vladavine prava nema niti pravne države.

Snježana Bagić, zamjenica predsjednika Ustavnog suda Republike Hrvatske govorila je o odvjetništvu kao ustavnoj kategoriji istaknuvši kako je u Hrvatskoj odvjetništvo ustavna kategorija, što nije slučaj u svim zemljama.

Biljana Kostadinov, profesorica na Katedri za ustavno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u svom je izlaganju na temu: "Svijet bez odvjetnika – pravda bez vladavine prava" govorila, uz ostalo, o recentnim primjerima situacija u Turskoj i Poljskoj.

Između izlaganja sudionika Okruglog stola, nazočni su mogli vidjeti kako izgleda kada se odvjetnici smiju reklamirati. Prikazane su zanimljive reklame iz SAD-a te nekih drugih zemalja, koje su kod nazočnih često izazvale nevjericu pa i smijeh, a o situaciji u Mađarskoj govorio je predstavnik Mađarske odvjetničke komore Havasi Dezsö.

Laurence Bory: Ne smijemo ignorirati problem izbjeglica

“Drago mi je da sam danas s vama ovdje u Zagrebu i da vam se mogu obratiti, a u svom obraćanju željela bih ukazati na dvije važne stvari: pitanje izbjeglica i 60. godišnjicu osnutka Međunarodne unije odvjetnika (UIA)”, kazala je Laurence Bory, prva žena na čelu UIA-e u njezinoj povijesti.

“UIA je danas posebno zabrinuta zbog gorućeg problema izbjeglica, te smo zbog toga usvojili osnovna načela o izbjeglicama u kojima smo definirali i tko je izbjeglica i što bi u pokušaju rješavanja tog pitanja trebali učiniti odvjetnici i odvjetničke komore”, nastavila je Laurence Bory, dodajući da je taj dokument UIA-e predan i Visokom povjereništvu UN-a za izbjeglice. Pozvala je odvjetničke komore

čiji su predstavnici bili u Zagrebu da usvoje ta načela.

“Na samom početku lipnja, točnije 2. lipnja, obilježit ćemo 90. godina od osnutka UIA-e i to u Ženevi gdje ćemo se obratiti UN-u, organizaciji u kojoj imamo poseban status. Na svečanoj večeri u Ženevi sakupljat ćemo novac za izbjeglice i upozoriti na veliki problem u svijetu – ljude bez državljanstva”, kazala je predsjednica UIA-e.

“U svijetu više od milijun ljudi nema državljanstvo, i to je pitanje koje se ne može ignorirati. U tome je važna i velika uloga odvjetnika”, upozorila je.

Govoreći o temi 35. Dana hrvatskih odvjetnika kazala je kako tehnologija velikom brzi-

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

nom ulazi i u svijet odvjetništva te će postati dio tog svijeta “sviđalo se to nama ili ne”.

Međunarodna unija odvjetnika (Union Internationale des Avocats) međunarodna je nevladina organizacija osnovana 1927. godine koja okuplja više od dva milijuna članova i 200 odvjetničkih komora iz 110 zemalja svijeta. Međunarodna unija odvjetnika jedina je velika međunarodna odvjetnička organizacija koja ima osam službenih jezika, a glavni su ciljevi te organizacije promoviranje temeljnih načela odvjetništva i pružanje pomoći u profesionalnom razvoju njezinih članova. UIA od 1971. uživa posebni savjetodavni status u Ujedinjenim narodima i u Vijeću Europe.

Hrvatska odvjetnička komora ponosna je što su njezini članovi dali svoj veliki doprinos razvoju UIA-e. Dr. Ivo Politeo bio je autor nacrtu Kodeksa odvjetničke etike UIA-e te je zbog svojih zasluga bio proglašen njezinim doživotnim počasnim predsjednikom. Zagrebački odvjetnik dr. Aurel Krstulović bio je od 1975. do 1977. predsjednik UIA-e, a dr. Dragutin Sikirić bio je nositelj medalje časti UIA-e i njezin počasni član. HOK je dva puta bio domaćinom međunarodnog kongresa UIA-e: prije Drugog svjetskog rata u Dubrovniku i 1977. u Zagrebu.

Laurence Bory je odvjetnica u Ženevi i jedna od osnivača odvjetničkog društva Bory&Partneri. Za prvu ženu na čelu UIA-e izabrana je u listopadu 2016. godine na kongresu u Budimpešti.

Laurence Bory je bila vrlo aktivna članica UIA-e od 1993. godine a prije nego što je postala predsjednica obnašala je druge visoke dužnosti unutar organizacije.

U odvjetničkom poslu specijalizirala se za trgovačko pravo, ugovore, imovinske odnose i nasljedno pravo. U svom inauguracijskom govoru u Ženevi kazala je da će se tijekom svog mandata na čelu UIA-e posebno baviti pitanjem vladavine prava i zaštitom pojedinaca i izbjeglica. U svom je govoru također rekla da je na njezinu karijeru i vrijednosti kojima se vodi, veliki utjecaj imala i Ženeva, grad u kojem se godinama bavi pravom i u kojem su rođeni arbitraža i humanitarno pravo. “Za mene je bilo potpuno prirodno da usvojim vrijednosti pravde, solidarnosti i tolerancije”, istaknula je Laurence Bory.

Elektronički

(Izlaganje Tončija Ravlića,
odvjetnika u Zagrebu,
na 35. Danu hrvatskih odvjetnika)

“The first thing we do, let’s kill all the lawyers.” – Shakespeare u Henriku VI.

“Svijet bez odvjetnika – kako lijepo mjesto za život bi to bilo, savršeni svijet!” – zasigurno bi rekli mnogi. Međutim, postavlja se pitanje, je li tome baš tako...? Osobno sam uvjerenja da u tome ne bi bilo niti ljepote, niti savršenstva. Zadnjih godina svjedoci smo brojnih primjera i rasprava, ne samo na području naše struke, kako strojevi, roboti, aplikacije i druga tehnološka čuda, sve više preuzimaju, odnosno, bolje rečeno – “penetriraju” u poslove za koje je sve do nedavno bilo nemoguće i pomisliti da bi mogli biti povjereni strojevima. Osim u području prava, brojne su takve najave i primjeri i na području drugih visoko intelektualnih zanimanja, kao što je, primjerice, medicina i dr.

Razmišljajući o toj tematici prvenstveno mi se nameću pitanja:

Koja je alternativa svijetu bez odvjetnika? Kaos? Ili da možda posao odvjetnika obavljaju roboti? U svijetu u kojem teško funkcioniramo bez smart-telefona, smart-tv-a i ostalih

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

odvjetnik

“smart” uređaja, odvjetnici-roboti se nekako, na prvi i površan pogled, čine kao moguća opcija.

U zemljama Zapadne Europe i Sjeverne Amerike, nakon zdravstvenih usluga, pravne usluge čine drugu najveću uslužnu industriju, a obrazovani odvjetnici sve su češće zamišljeni novom tehnologijom, i to ne samo u području ovrha, gdje postoje tipizirani obrasci i podaci koji se daju prilagoditi potrebama odvjetnika, već i u drugim područjima odvjetničke aktivnosti. Tako danas imamo LawGeex, program koji koristi umjetnu inteligenciju kako bi usporedio vaš ugovor s tisućama drugih ugovora koje pronalazi u svojoj bazi podataka te analizira svaki pojedini članak ugovora dajući statistiku koliko često se neka odredba koristi u ugovorima iste vrste. Takvih i sličnih programa koji se bave analizom podataka u *due diligence* procesima i drugim odvjetničkim aktivnostima danas ima sve više. Jedan od najpoznatijih takvih programa je i DoNotPay – “chatbot” – sustav koji kroz razgovor s korisnikom (“chat”) nudi pravnu pomoć. Riječ je o “elektroničkom odvjetniku” koji je pušten u rad u jesen 2015. godine. Programiran je da ulaže žalbe na kazne za parkiranje.

Britanski programer Joshua Browder (19) lansirao je beta verziju tog bota u rujnu 2015. godine. Samo u tom mjesecu 3.000 ljudi koristilo je njegove usluge kako bi se žalili na parkirne kazne. Do veljače 2016. godine, količina uloženi žalbi dosegla je vrijednost od tri milijuna dolara (cca 20 milijuna kuna).

Nekoliko mjeseci kasnije Browder je lansirao verziju svog bota i za New York. U samo nekoliko mjeseci nakon lansiranja, bot se uspješno žalio na 160.000 od 250.000 parkirnih kazni u Londonu i New Yorku, što mu daje uspješnost od 64 posto. Dakle, svatko tko danas u New Yorku ili Londonu dobije kaznu za pogrešno parkiranje može se obratiti susta-

vu DoNotPay. Tamo će tom “elektroničkom odvjetniku” kroz niz pitanja i odgovora pojašniti situaciju, a on će na temelju prikupljenih informacija napisati žalbu.

ROSS – najnoviji oblik umjetne inteligencije koji “čita s razumijevanjem”

U SAD-u većina sudskih slučajeva završi nagodbom, djelomice i zbog drugačijeg pravnog sistema SAD-a i Europe. U SAD-u pravni sistem funkcionira na temelju presedana, a ovlasti suca su drugačije nego u Europi. Zbog toga se velika većina pravnih poslova svodi na papirologiju, čitanje, ispunjavanje i sastavljanje ugovora.

Odvjetništvo je među najplaćenijim zanimanjima u Americi, međutim, potrebna je velika količina radne snage da bi se svakodnevno moglo obraditi određen broj ugovora, molbi i tužbi. Takav je tip posla skup i spor za odvjetnička društva, no to polako postaje stvar prošlosti.

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

Andrew Arruda, izvršni direktor i suosnivač kompanije Ross Intelligence, objavio je da je njegova kompanija razvila vrstu umjetne inteligencije nazvane ROSS kojoj će glavna zadaća biti pomoć pravnicima i odvjetnicima s papirologijom. ROSS koristi računalnu snagu superkompjuteru IBM Watson kako bi prolazio kroz velike količine podataka i kako bi kroz vrijeme naučio kako najbolje pomoći korisnicima.

Naime, ROSS ima mogućnosti čitati dokumente i razumjeti pravni jezik, pa se javlja kao zamjena "sporim i neefikasnim" ljudima u administrativnim poslovima. ROSS softveru treba nekoliko sekundi da napravi posao za koji bi čovjeku trebalo nekoliko sati. Tu dolazimo do glavnog argumenta za odvjetnička društva – smanjivanje troškova koje u proteklih nekoliko stoljeća nije bilo moguće. Uporaba superkompjuteru kako bi se olakšali poslovi trebala bi rezultirati u smanjenju cijena odvjetničkih usluga, ali isto tako dio pripravnika i mladih odvjetnika koji su radili poslove oko papirologije mogao bi ostati bez posla, jer su preskupi i neefikasni u usporedbi sa softverom ROSS.

Jedna od prvih odvjetničkih kuća u SAD-u koja koristi usluge robota je BakerHosteler u kojoj je ROSS zadužen za slučajeve bankrota. Zaposlenici upisuju naredbe, a ROSS pretražuje pravnu bazu podataka kako bi došao do relevantnih odgovora. ROSS također može tijekom noći poslati upozorenje ako je došlo do neke promjene izazvane sudskom odlukom. Tako jedno od najstarijih i najbolje plaćenih poslova dobiva ispomoć, ali ne i konkurenciju, jer bez obzira što ROSS eventualno može složiti ugovor i pronaći presedane, odvjetnik je taj koji će na kraju zastupati stranku na sudu.

U današnje doba velika većina kupovine obavlja se putem interneta. Internetska kompanija eBay, koja pruža on-line usluge aukcijske kupnje i prodaje, lansirala je e-Bay sustav za pritužbe – softver koji godišnje bez involviranosti ijednog pravника rješava oko 60 milijuna sporova. Prema dostupnim podacima, to je 40 puta više od broja građanskih parnica

zabilježenih na sudovima Engleske i Walesa. Temom kakva budućnost čeka odvjetništvo bavi se i Richard Susskind u knjizi "The End of Lawyers?" iz 2008. godine. I sam je autor u kasnijim intervjuima i nastupima izlagao kako naslov knjige postavlja znak pitanja (upitnik) nad budućnošću odvjetništva kao profesije. U knjizi "Tomorrow's Lawyers" iz 2013. godine, koja je zapravo nastavak prije spomenute knjige, isti autor raspravlja o tome zašto ne predviđa kraj odvjetništva, već samo promjene do kojih će nužno doći zbog primjene novih tehnologija.

"Strojevi će u budućnosti obavljati poslove odvjetnika, liječnika, arhitekata, profesora, svećenika, računovođa...", navode Richard i Daniel Susskind u svojoj knjizi "The Future of Professions" koja je objavljena u jesen 2015. godine. Knjiga je provokativna i intrigantna, te je izazvala veliku pozornost i niz rasprava, a Financial Times i New Scientist stavili su je na popis najboljih naslova objavljenih u 2015. godini.

"Danas je ugroženo malo cjelokupnih poslova, ali mnogi će zadaci unutar tih poslova pripasti strojevima", izjavio je za jedan hrvatski dnevni list Richard Susskind 2015. godine u povodu izlaska zadnje spomenute knjige. Međutim, iz izjave prof. Susskinda proizlazi da će se eventualno pojedini zadaci (segmenti) obavljati strojevima, dok im neće moći biti povjeren integralni posao, kao cjeloviti zadatak.

Europski pravni stručnjaci sve ozbiljnije rade na regulaciji automatizacije i robotizacije, pa u aktualnom nacrtima zakona, među ostalim, traže da se svim robotima ugrade sigurnosni prekidači za hitno gašenje, ako stroj "poludi" pa krene raditi štetu ili dovede u pitanje sigurnost na radu.

Definitivno jedno od najvažnijih pitanja koja se nameću je i pitanje oporezivanja rada robota, pa se u tom smjeru najavljuje da će uskoro biti izrađen i zakonodavni okvir koji će omogućiti – oporezivanje robota. Prijedlog izrade legislative za robote nedavno je prihvatio Odbor za pravna pitanja Europskog parlamenta. Koliko je pitanje rada robota i zamjene u obav-

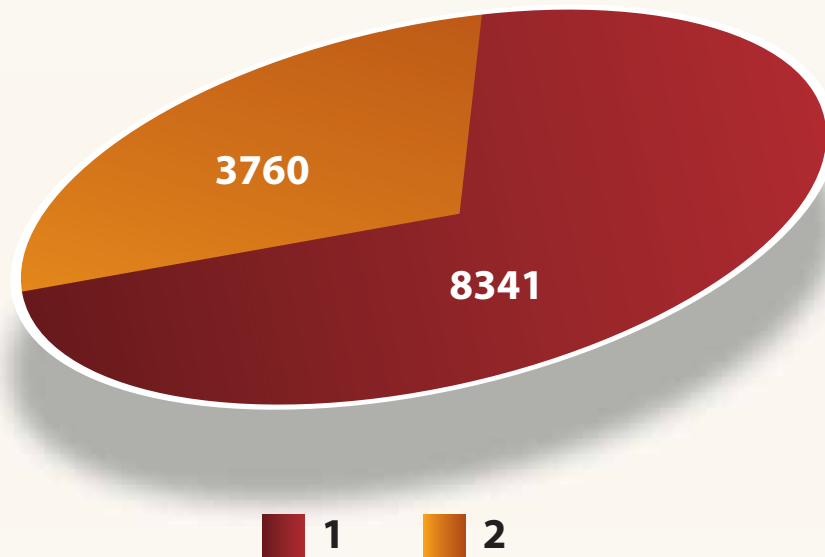
NOVOZAPOSLENI PRAVNICI I NOVOUPISANI ODVJETNICI I VJEŽBENICI		
Godina	Ukupno novozaposlenih pravnika	Ukupno novoupisanih odvjetnika i vježbenika
2006.	784	747
2007.	948	905
2008.	987	859
2009.	728	637
2010.	934	771
2011.	1085	802
2012.	1058	708
2013.	1200	746
2014.	1408	788
2015.	1464	715
2016.	1505	663
UKUPNO	12101	8341

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

PRIKAZ PODATAKA

DIPLOMIRANI PRAVNICI, NOVOZAPOSLENI PRAVNICI, NOVOUPISANI VJEŽBENICI I ODVJETNICI					
Godina	Broj diplomiranih studenata na pravnom studiju u RH	Novozaposlene osobe zanimanja diplomirani pravnik	Broj novoupisanih odvjetničkih vježbenika	Broj novoupisanih odvjetnika	SUM novoupisanih vježbenika i odvjetnika
2006.	1064	784	498	249	747
2007.	1162	948	602	303	905
2008.	1069	987	524	335	859
2009.	1073	728	362	275	637
2010.	1146	934	472	299	771
2011.	1060	1085	522	280	802
2012.	971	1058	461	247	708
2013.	956	1200	446	300	746
2014.	1078	1408	556	232	788
2015.	909	1464	495	220	715
2016.	824	1505	463	200	663
UKUPNO	11312	12101	5401	2940	8341
	<i>Izvor: PF ZG, ST, OS, RI</i>	<i>Izvor: HZZ, Statistika on-line</i>	<i>Izvor: HOK</i>	<i>Izvor: HOK</i>	

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

NOVOUPISANI ODVJETNICI I BRISANI ODVJETNICI

Godina	Broj novoupisanih odvjetnika	Broj brisanih odvjetnika
2006.	249	52
2007.	303	61
2008.	335	71
2009.	275	65
2010.	299	90
2011.	280	120
2012.	247	109
2013.	300	160
2014.	232	130
2015.	220	145
2016.	200	121
UKUPNO	2940	1124

ljanju određenih poslova zaokupilo tvorce te ideje, pokazuje i to da se već predlažu modeli postupanja u slučaju pogreške u radu robota, posljedične odgovornosti za štetu, osiguranja robota – za štetu koju mogu nanijeti u svojem radu. Tako je predložen model koji je na tragu osiguranju za automobil, gdje se vlasnika

i proizvođača obvezuje na preuzimanje odgovornosti za štetu koju počinje roboti. Dakle, roboti će vrlo brzo preuzeti i obavljati određenu vrst odvjetničkog posla, no znači li to uistinu i kraj odvjetništva kao profesije? Kada je riječ o posebno osjetljivim i suptilnim predmetima – npr. u obiteljskim stva-

BROJ DIPLOMIраних PRAVNIKA – MAGISTRA PRAVA NA PRAVNIM FAKULTETIMA U RH

Godina	PFZ	PF OS	PF RI	PF ST	SUM
2006.	456	264	128	216	1064
2007.	537	264	140	221	1162
2008.	478	276	146	169	1069
2009.	479	288	149	157	1073
2010.	398	375	146	227	1146
2011.	444	287	181	148	1060
2012.	404	272	120	175	971
2013.	389	211	181	175	956
2014.	428	272	203	175	1078
2015.	378	183	162	186	909
2016.	341	112	172	199	824
UKUPNO	4732	2804	1728	2048	11312

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

rima, kao što je pitanje povjeravanje djeteta na skrb, čuvanje i odgoj – postavlja se pitanje biste li takvu vrstu zastupanja i donošenja odluka povjerali stroju. Jednako tako, može li stroj zastupati stranku i stvoriti poseban odnos povjerenja i u drugim posebno osjetljivim predmetima, npr. u kaznenim stvarima. U pravnim sustavima u kojima je propisana mogućnost izricanja smrtne kazne, biste li donošenje odluke povjerali i prepustili stroju?!

Od brojnih poslova i zadaća koje svaki odvjetnik u sklopu odvjetništva obavlja, moguće je razlučiti, primjerice, čitanje i analiziranje dokumentacije, pružanje pravnih savjeta, pojavljivanje i zastupanje pred sudovima, uvjeravanje sudaca u ispravnost svog pravnog stava itd. U nekim istraživanjima i analizama cjelokupnog pravnog posla koji odvjetnici trenutačno obavljaju, a koje su napravljene u SAD-u na temelju fakturiranih odvjetničkih usluga, došlo se do podatka da bi samo oko 13 posto cjelokupnog pravnog posla moglo biti u potpunosti automatizirano. Naime, istraživači su zabilježili da većina zadataka koje odvjetnici obavljaju jesu obilježja specifičnog ljudskog ponašanja koje ne može jednostavno biti kodirano. Istraživači su primijetili da

mного odvjetničkih zadataka nije striktno definirano, odnosno, da nema čvrstu strukturu, što može često uzrokovati potpunu nemogućnost predviđanja posljedica.

Moj osobni pogled na odvjetništvo jest kako u odvjetništvu i u pružanju odvjetničkih usluga nije i nikada ne bi trebao biti primarni cilj i temeljni naglasak na danas vrlo popularnim pojmovima poput “učinkovitosti”, “efikasnosti”, “smanjenja troškova”, “povećanja profitabilnosti”, jer odvjetništvo, kako prema zakonskoj definiciji, tako i prema ustavnom određenju, te u skladu s Kodeksom odvjetničke etike i etičkim načelima, stavlja u primarni fokus neke druge stvari, kao što su zaštita prava te pružanje pravne pomoći. Pritom, odvjetništvo je po ustavnoj definiciji “služba” – dakle, korijen i naglasak je na riječi “služiti” odnosno “služenju”.

Zaključno, “samostalnost i neovisnost” temeljne su odrednice odvjetništva, a strojevi nikada nisu i ne mogu biti niti samostalni niti neovisni. Zato sam duboko uvjeren da elektronički odvjetnik i tehnologija kao takva nikada neće moći zamijeniti odvjetnike u sveobuhvatnoj punini našeg poziva, ali nam tehnologija i njezina pametna primjena u radu može uvelike pomoći.

Svijet bez odvjetnika – pravda bez vladavine prava?

(Izlaganje prof. dr. sc. Biljana Kostadinov, profesorice Katedre za ustavno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na 35. Danu hrvatskih odvjetnika)

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

Gospodine predsjedniče HOK-a, kolegice i kolege, pozdravljam vas i zahvaljujem na pozivu. Čast mi je govoriti o slobodi i vladavini prava pred vama – simbolima slobodnog društva još od Tacitovog vremena.

Razgovor o svijetu bez odvjetnika, o svijetu pravde bez vladavine prava, vodimo svjesni da predodžba da smo došli do kraja povijesti i da se napredovanje slobode, demokracije i vladavine prava više ne može zaustaviti, ne odgovara stvarnosti. Njemački ustavni sudac Peter Müller upozorava da je na djelu proces razgradnje pravne države i demokracije. Autokratski se režimi šire, odanost pravu smanjuje. Gradi se antagonizam između pravne države i demokracije pod sloganom: *Ako to narod tako želi, onda to mora biti tako!*, a veze s vladavinom prava moraju ostati po strani. Postajemo zaboravni kad je u pitanju pravo i ustav. Poljska predsjednica Vrhovnog suda Małgorzata Gersdorf dramatično izjavljuje: *Epoha u kojoj smo se oslanjali na načelo da demokratskom državom vlada pravo, kako navodi čl. 2. Ustava Poljske, završila je.* Ako smo išta naučili u 2016. godini, onda je to zasigurno da se stvari jako brzo mijenjaju i da ono nezamislivo može postati stvarnost, odvjetnike i suce uhićuju kao izdajice u Turskoj, napada se njihova neovisnost u Poljskoj. Pravo na obranu ugrožava se zbog sigurnosnih razloga. Suočeni smo s paradoksom pravne države, spoznajom da rješenje problema samovoljne izvršne vlasti nad pravima pojedinaca podvrgavanjem izvršne vlasti pravnoj kontroli može biti izvorom novih problema. Prijetnja temeljnim pravima dolazi od prava samog, od novih zakona i ustavnih promjena, opasnost leži ne samo u izvršnoj nego i u zakonodavnoj

vlasti. Zbog toga današnju raspravu otvaramo pitanjem: *Kako ukloniti prijetnju slobodi koju je pravo samo stvorilo?*

Erdođanovi ustavni amandmani

Ustavna načela i prava ukidaju se u pojedinim državama. Svjedočimo prijetnjama slobodi. Primjeri disolucije, raspadanja pravne države na ustavnoj razini jesu Erdođanovi ustavni amandmani koji se ne smiju pogrešno shvatiti kao zaokret prema predsjedničkom modelu vlasti, riječ je o predsjedničkoj autokraciji. Potvrde li se na referendumu u travnju, turski predsjednik više neće morati postupati na nepristran način; izmijenjeni čl. 101. dopušta mu da bude član političke stranke, dobiva pravo imenovanja i razrješenja ministara vlade i "jednog ili više potpredsjednika" bez potvrde parlamenta (čl. 106/12). Ukida se politička odgovornost predsjednika vlade Velikoj nacionalnoj skupštini (stari čl. 109.).

Iako zakonodavna vlast može odbiti predsjednički veto apsolutnom većinom glasova (novi čl. 89.) i poništiti svaku izvršnu uredbu (novi čl. 104/18), nije predviđen postupak rješenja sukoba, a Ustavni sud već je donio odluku da nije nadležan za predsjedničke uredbu iz nužde za koje mu ne treba ovlast Parlamenta. Autoritarni karakter čitavog projekta prezidencijalizacije postaje jasan: ugrožena je institucionalna nezavisnost zakonodavne skupštine kao učinkovitog instrumenta političke kontrole. Izamijenjeni čl. 116. navodi da ne samo da Velika nacionalna skupština može odlučiti o raspisivanju prijevremenih izbora glasovima tri petine zastupnika, već i sam predsjednik Republike može u svako doba također usvojiti takvu "odluku o obnovi" sastava predstavničkog tijela. Zakonodavna vlast će djelovati pod stalnom prijetnjom raspuštanja od strane izvršne vlasti. Najdosljedniji oblik ispreplitanja sudbina izvršne i zakonodavne grane vlasti tiče se sinkronizacije izbornih ciklusa. Autori ustavnih amandmana očito su dali vrhovni prioritet činjenici da predsjednik i parlament u svakom slučaju trebaju biti reizabrani istodobno. Zato, u slučaju prijevremenog raspuštanja parlamenta, bilo odlukom predsjednika ili na inicijativu samih zastupni-

ka, obje institucije trebaju biti reizabrane istoga dana (čl. 116.). Ta odredba može otvoriti stražnja vrata predsjedničkom ostajanju na dužnosti i dulje od službeno dopuštena dva mandata (čl. 101/2) namjernim raspuštanjem Velike nacionalne skupštine u toku njegova drugog mandata. Ona također nudi i gotovo neograničene mogućnosti neprijateljski raspoloženoj parlamentarnoj većini da okonča predsjednički mandat prije vremena.

Poljska mijenja pravni poredak?

Drugi primjer erozije vladavine prava poljski je prijedlog *Zakona o reformi Državnog sudbenog vijeća* iz siječnja ove godine. Prijedlog zakona daljnji je korak na putu preoblikovanja poljskog pravnog poretka u smjeru u kojem bi uvriježeno značenje većine ključnih ustavnih koncepata postalo upitno. Riječ je o implicitnoj promjeni Ustava bez usvajanja nužnog ustavnog amandmana. Ako se usvoji u predloženom obliku, Zakon bi ozbiljno narušio neovisnost poljske sudbene vlasti, prekinuo mandat trenutnih izabranih članova Državnog sudbenog vijeća, koji prema Ustavu iznosi četiri godine, ustrojio dva odjela Vijeća koji će moći blokirati jedan drugoga u odlučivanju o imenovanju sudaca. Jedan od njih sastojao bi se od *ex officio* članova, zastupnika izabranih od Sejma i Senata, i pojedinca kojeg bi imenovao predsjednik Republike. Drugi odjel trebao bi se sastojati od sudaca.

Promijenio bi se način izbora sudačkih članova, suci ne bi (za razliku od sadašnjeg uređenja) birali sudačke članove Vijeća. Birao bi ih Sejm među kandidatima koje predloži predsjednik Sejma. On bi kandidate birao među onim pojedincima koje predloži skupina zastupnika ili Prezidij Sejma. Ovlastio bi se predsjednik Republike da suca bira između dva kandidata koje bi predložilo novostvoreno Vijeće.

U normalnim okolnostima, ustavnost zakona bila bi nedvojbeno osporavana pred Ustavnim sudom, no povjerenje u sud ozbiljno je potkopano uslijed dugotrajne političke i pravne krize u kojoj se ova institucija nalazi. Sve mjere koje vladajuća većina poduzima usmjerene su prema njegovoj blokadi putem sve više novih

“dopunskih” zakona, u iščekivanju vremena kad će ta stranka upravljati povoljnom većinom u ovom tijelu koja bi onda mogla rutinski potvrđivati ustavno suspektne zakone kao što je onaj o kojem je ovdje riječ.

Raspad vladavine prava

U Francuskoj je u veljači 2017. godine usvojen *Zakon o javnoj sigurnosti* i izmijenjen *Zakon o kaznenom postupku*. Institucija anonimnog, prikriivenog istražitelja bila je ograničena na istrage u području terorizma, a sada se primjenjuje na sve istrage i postupovne radnje koje se vode za kaznena djela koja se kažnjavaju kaznom zatvora od najmanje tri godine, a za prekršaje i manje od tri godine. U obavljanju svojih funkcija, agenti nacionalne policije i nacionalne žandarmerije i djelatnici carine mogu ishoditi odobrenje kojim će se zabraniti njihova identifikacija imenom i prezimenom u postupovnim aktima, kad bi objavljivanje njihova identiteta moglo, s obzirom na uvjete izvršenja njihovih zadataka i na prirodu činjenica koje redovito utvrđuju, dovesti u opasnost njihov život i tjelesni integritet ili život i tjelesni integritet njihove uže obitelji. Odobrenje dodjeljuje nadređena odgovorna osoba odgovarajuće razine, dakle, nadređena osoba u policijskoj upravi. Preslika odluke prosljeđuje se mjesno nadležnom državnom odvjetniku.

Korisnik odobrenja ima također pravo dati izjavu ili pristupiti u svojstvu svjedoka tijekom istrage ili pred sudovima koji provedu istragu ili sudovima nadležnim za donošenje odluke, te podnijeti prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva korištenjem tih istih identifikacijskih podataka, koji su navedeni u zapisnicima, obavijestima, pozivima, nalozima, rješenjima ili presudama. Njegovo ime i prezime neće biti objavljeno tijekom javnih rasprava. Zakon ne navodi uvjete u kojima će biti proveden postupak konfrontacije koji bi jamčio anonimnost agenta, te ne propisuje izričito da nijedna osuđujuća presuda ne smije biti izrečena na temelju isključivo anonimnih izjava istražitelja. Objavljivanje prezimena i imena korisnika odobrenja ili podatka koji omogućuje njegovu identifikaci-

ju ili lokalizaciju kažnjava se kaznom zatvora od pet godina i novčanom kaznom od 75.000 eura, a u slučaju da je objavljivanje rezultiralo nasiljem nad korisnikom odobrenja ili njegovim bračnim drugom, njegovom djecom ili njegovim izravnim srođnicima u uzlaznoj liniji, objavljivanje imena i prezimena kažnjava se kaznom zatvora od sedam godina i novčanom kaznom od 100.000 eura, u slučaju smrti kaznom zatvora od 10 godina i novčanom kaznom od 150.000 eura.

Francuska odvjetnička komora prije usvajanja Zakona zvonila je na uzbunu, upozoravala da se u pitanje dovode jamstva kaznenog postupka: *Anonimnost istražitelja, uz anonimnost svjedoka, te možda uz skorašnju anonimnost sudaca koju određeni krugovi priželjkuju, ne udovoljava osnovnim uvjetima za provedbu pravičnog postupka. Javne će nam vlasti reći kako možemo jamčiti konkretna prava na obranu u sklopu istrage otvorene na temelju prijave anonimnog svjedoka, koju vode anonimni policajci te čije će rezultate razmatrati anonimni suci! Nameće se širenje mehanizama koji su nekad bili izvanredni te koji dovode u pitanje same temelje pravosuđenja demokratske zemlje.*

Mehanizam ne udovoljava zahtjevima koji proizlaze iz prava na obranu i načela kontradiktornosti, zato što:

- ne propisuje da se anonimnost temelji na specifičnim okolnostima slučaja
 - ne propisuje da donošenje odluke o anonimnosti pripada neovisnom i nepristranom sucu
 - ne propisuje odgovarajuće kompenzacijske mjere u odnosu na anonimnost, na koje bi se osumnjičnici mogli pozvati kako bi osporavali pouzdanost akata donesenih u okviru postupka provedenog protiv njih.
- Navedeni primjeri raspada vladavine prava pokazuju da s pozitivizacijom prava Kelsenov poziv na *ustavna načela i prava kao granice zakonodavstvu* nije dovoljan da bi se uklonio paradoks pravne države.
- Rješenje paradoksa pravne države, “totalitarizma primjenom zakona”, mnogi su nastojali naći pozivajući se na ustavna prava, zaštićena i zajamčena sustavom kontrole ustavnosti

zakona, gdje temeljna prava određuju granice pravnoj regulaciji, a kontrola ustavnosti jamči zaštitu tih granica. Kontrola ustavnosti zakona zauzela je značajno mjesto unutar poslijeratne koncepcije vladavine prava. Međutim, taj element nije potpuno riješio problem. Ako pravila kojima se uređuju temeljna prava trebaju biti osmišljena kao pravila pozitivnog prava, izložena su mogućnoj izmjeni ili čak i ukidanju, što je jedna od glavnih značajki same pozitivnosti. Kako ona mogu jamčiti samoograničavanje modernog prava kad ta prava mogu također biti ukinuta ili ograničena? Pozitivističko poimanje koncepta vladavine prava otvorilo je novi problem: može li državna vlast biti ograničena pravom kada pravo potječe od te iste vlasti? Suvremena koncepcija ustava kao vrednote shvaća *prava kao temelj zakonodavstva*: načela koja osvajaju sva područja državnog zakonodavstva (javno pravo, kazneno, privatno) i kojima se moraju prilagoditi i zakoni doneseni prije ustava.

Ustavna prava i načela ne mogu ispuniti svoju ulogu kontrole ako nisu duboko urezana u pravnoj kulturi i ugrađena u spoznaju i sposobnost na temelju koje se sudionici pravnog sustava približavaju pravu i pravnim problemima. Načela tako urezana u pravnoj kulturi izvršavaju ono što nazivamo samoograničavanje prava. Samoograničavanje prava svakodnevna je pojava ostvarena ponajprije putem svakodnevnih pravnih aktivnosti odvjetnika, nositelja pravne kulture. Samoograničavanje je stvarno, primjerice, i kada sudac tumači zakone koje je zakonodavac donio u okviru vlastite instrumentalističke perspektive pozivajući se na moralna i/ili etički utemeljena pravna načela.

Različiti oblici kontrole ustavnosti zakona izričito teže samoograničavanju prava, no oni imaju samo dodatnu ulogu u modernom pravnom sustavu koji dobro funkcionira. Glavna odgovornost u samoograničavanju prava pripada svakodnevnim pravnim djelatnostima u okviru kojih se samoograničavanje nameće putem praktičnog znanja sudaca i odvjetnika, putem njihova pristupa pravu.

Ako zakonodavno tijelo donese formalno valjani zakon nesuglasan s načelima izvede-

nim iz ljudskih prava i pravno-kulturološkim načelima, aktivira se mehanizam naknadne kontrole ustavnosti koju obavlja ustavni sud. Praksa ustavnih sudova prihvaća materijalno tumačenje koncepta vladavine prava, koncepciju ustava kao vrednote. Pravo se ne sažima na pisano pravo, ni ustav na pisani ustav. Nijedna odredba ustava ne može se tumačiti izolirano, nego samo u kontekstu i suglasnosti s temeljnim načelima i vrijednosnim poretom ustava. Ustavni se suci približavaju postati čuvarima objektivnog sustava etičkih vrijednosti, njima se dodjeljuje kontrola pravde, ako ne i prirodnog prava.

Međutim, njemačka ustavna sutkinja S. Bear isticke da u današnjim kolegijalnim sudovima ustavni sudac nije Heraklo s misijom, položaj sudaca nije inventivan, on uzvraća na zahtjeve stranaka. **Uloga odvjetnika** ostaje ključna za stvaranje i očuvanje pravne kulture samoograničavanja prava – putem zahtjeva da pravna načela kao temelj zakonodavstva budu temelj ustavnih odluka, temelj tumačenja ustava. Sadržaj pravne države vezuje se na temeljne vrednote i prava, ponajprije ljudsko dostojanstvo, slobodu i jednakost, *stupove koji oblikuju priznavanje individualne raznolikosti u našim životima. Ljudska prava i temeljne slobode tumače se u ustavnim sudovima razvijenihih demokracijama trokutom ustavnih vrednota – dostojanstvo, sloboda, jednakost. Svako od tih prava ima posebnu svrhu i kada ih se uzme zajedno, ona mogu pravilno ograničiti vlasti, zaštititi od dominacije i osigurati naše temeljne potrebe.*

Profesorica Catharine MacKinnon slikovito tumači: *Dostojanstvo je, zapravo, vjerovanje da možete letjeti, jednakost su krila, a sloboda je let. Ne možete letjeti bez krila, ali nećete letjeti ako mislite da je to nemoguće, te ako i svi oko vas misle da ne možete. Možete vjerovati da znate letjeti, no bez krila nećete dospjeti nikamo. Uz supstancijalnu jednakost, mislim da je dostojanstvo moguće i prepoznato, a sloboda će se onda pobrinuti sama za sebe. Dodala bih, sloboda će se očuvati samo uz neovisnost, hrabrost bez koje neovisnosti nema i talent odvjetnika – još od Tacitovih vremena čuvara javne vrednote slobode i naše pravne kulture.*

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

Vladavina bez prava: život bez odvjetnika ili o Adamu i Evi

(Izlaganje dopredsjednika Hrvatske odvjetničke komore
Mladena Klasića na 35. Danu hrvatskih odvjetnika)

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

Kada sam počeo pripremati izlaganje o ovoj temi bio sam uvjeren da me čeka lak zadatak. Smatrao sam da sama apsurdnost konstrukcije i, jednostavno rečeno, nezamislivost i neopstojnost takvog stanja društva, nude brojne argumente kojima ću lako i jednostavno ukazati na to kako bi takvo društvo izgledalo.

No, poprilično sam se prevario, jer sam odlučio temu razložiti posve objektivno, bez utjecaja vlastite profesije i ljubavi prema odvjetništvu i odvjetničkoj službi.

Iz tih sam razloga odlučio krenuti u obradu prije svega s povijesnog aspekta. Naime, smatrao sam da je prije svega nužno utvrditi kada je i gdje odvjetništvo nastalo te kada je i gdje nastala prva pravna norma, jer ću tada analizom društva i društvenih odnosa koji su vladali netom prije nastanka odvjetničke službe i pravnih normi ukazati na to kakvo je to društvo bez pravne države i vladavine prava i kako je funkcioniralo bez jednog ključnog nositelja i promicatelja vladavine prava i pravne države – odvjetnika.

Tada mi je pala na pamet i ideja kako bih mogao predložiti Upravnom odboru HOK-a da osnuje povjerenstvo koje bi izučilo ta važna pitanja. No, tu sam se suočio s velikim problemom: sjednica UO-a bila je jučer, a danas treba izlagati, pa je ostvarenje te ideje bilo jednostavno nemoguće.

Zbog toga mi je preostalo samo jedno rješenje: prihvatiti se povijesnih istraživanja.

To mi se uopće nije dopadalo, ali me je svakodnevica značajno ohrabrila, jer sam shvatio da je u ovoj našoj zemlji u stvari pravilo da se

velik broj ljudi, neovisno o njihovim kompetencijama, bavi i povijesnim istraživanjima, a još i više tumačenjem povijesti, analizom i zauzimanjem tvrdih i čvrstih stavova o pojedinim "povijesnim istinama". Stoga sam se ohrabrio, jer mojih 60 i nešto godina života i gotovo 40 godina rada daju mi za pravo da se i sam okušam u toj disciplini.

Noviju povijest odvjetništva odmah sam preskočio te se vratio do Rimskog carstva, jer su nas učili da je rimsko pravo početak prava. Smatrao sam da će se tu pojaviti pravne norme te da ću doći i do samih početaka odvjetničke službe, jer postojanje pravne norme bez njene efikasne zaštite, osiguranja njene provedbe, ali i zaštite adresata te norme i njegovih prava, nema nikakvog smisla.

No i tu se je pojavio jedan veliki problem: o samim začetcima etabliranja odvjetništva kao zasebne pravne profesije postoje podijeljena mišljenja. Tako je u grčko-rimskoj civilizaciji postojala skupina pravu vještih ljudi koji nisu bili suci, a kao prvi poznati odvjetnici u povijesti navode se sirakuški pravници Koraks i Tisija.

U starom pak Rimu od II. stoljeća prije Krista do V. stoljeća, postojali su profesionalni pravници, a kako je rimsko pravo bivalo sve kompleksnije, postupno su se profilirali pravni stručnjaci, *iuris consulti*, vrlo ugledni u rimskom društvu, koji su strankama sastavljali obrasce i formule pravnih poslova (kautelarna jurisprudencija) te davali strankama pravne savjete (responsa).

Iz toga sam zaključio da tragovi odvjetništva sežu do II. stoljeća prije Krista i da su te stare

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

države itekako znale cijeniti značaj i ulogu odvjetničke službe (za razliku od današnjeg doba), a sama uređenost društva i društvenih odnosa jasno mi je ukazala da je bila riječ o vladavini prava i pravnim državama, naravno u okviru i kontekstu ostvarene razine društvenih odnosa i prava koja su pripadala samo pojedinim skupinama, a što pak ukazuje na veliku sličnost s današnjim vremenima.

No, ni taj mali izlet u stari Rim, izvorišta rimskog prava i druge izvore, nije zadovoljilo moju znatiželju, a nije mi dao ni konkretan i uvjerljiv odgovor na pitanje: kada je i gdje nastala prva pravna norma i kada je nastalo odvjetništvo. Zato sam krenuo dalje.

Put me je nepogrešivo vodio do samog stvaranja Svijeta.

Tada sam kao nesporno utvrdio da je Stvoritelj, nakon biljnog i životinjskog svijeta, stvorio i prvog čovjeka – Adama.

Priča o Adamu je sadržana i u Knjizi Postanka, i u Tori, i u Bibliji, poglavljima 2. i 3., a zajedno s nekoliko elemenata u poglavljima 4. i 5.

Knjiga postanka u 2. poglavlju o Adamu navodi da je Bog oblikovao “čovjeka u blatu uzetom iz tla”, “upuhnuo u njegove nozdrve dah života”, učinivši da «čovjek posta jedno živo biće», a zatim ga je smjestio u Edenski vrt, zapovjedivši mu:

“Ti ćeš moći jesti sa svakog stabla u vrtu, ali ne ćeš jesti s drveta spoznaje sreće i nesreće, jer

onog dana kad ga budeš jeo morat ćeš umrijeti.”

Bog je zatim primijetio “Nije dobro za čovjeka biti sam” pa je zatim doveo “svu zvijer poljsku i svu pticu nebesku” pred Adama te je Adamu dao zadatak da nazove imenom sve životinje.

Međutim, među svim životinjama za Adama nije bilo nijedne “pomoćnice koja bi mu bila sukladna” (Knjiga postanka 2:20), pa tada “učini zapasti u jedno mrtvilo čovjeka koji zaspao” te je uzeo jedno rebro, a od tog rebra napravio ženu (Knjiga postanka 2:21-22), kasnije nazvanu Eva.

Istražujući dalje došao sam do novog problema. Naime, kako je Adam praotac svih muškaraca, nakon što mu je uzeto jedno rebro da bi se od njega napravila Eva, on je nedvojbeno imao nesimetričan skelet, jer je na jednoj polovini bilo jedno rebro manje. Taj me podatak silno zaintrigirao pa sam si i sam više puta izbrojio svoja rebra (iako su mi ih u mladosti ponekad znali izbrojati i drugi), no uvijek sam dolazio do istog rezultata i utvrdio da je jednak broj rebra na lijevoj i na desnoj strani. Ipak, privremeno sam preskočio rješavanje tog problema jer sam došao do važne spoznaje.

Naime, shvatio sam da upravo rečenica izrečena prilikom smještanja Adama u raj: “Ti ćeš moći jesti sa svakog stabla u vrtu, ali nećeš jesti s drveta spoznaje sreće i nesreće, jer onog dana kad ga budeš jeo morat ćeš umrijeti”,

predstavlja prvu zabranu, prvu normu koja određuje neko ponašanje dopuštenim, a neko ne. To me jako razveselilo, jer je pokazalo da moje istraživanje nije bez rezultata i uspjeha.

Kako je ta prva pravna norma koja je u sebi sadržala zabranu prekršena, pa su Adam i Eva nakon toga bili izgnani iz Raja, jer su prekršili normu i suprotno zabrani da ne smiju jesti voće s Drveta spoznaje dobra i zla postupili drugačije. To se dogodilo nakon što je Zmija rekla Evi kako jelo sa zabranjenog drveta neće rezultirati smrću, nego da će Adam i Evi biti otvorene oči, te će postati "kao bogovi koji raspoznaju sreću i nesreću".

Uvjerena od Zmije, Eva je pojela voće s drva, a nakon toga uvjerala je i Adama da učini isto (Knjiga postanka 3:6).

Kao rezultat toga, oboje su odmah postali svjesni činjenice da su goli pa su se pokrili odjećom napravljenom od smokvina lišća (Knjiga postanka 3:7). Zatim su se, vidjevši kako je Bog ušao u Edenski vrt, nastojali sakriti od njegove prisutnosti (Knjiga postanka 3:8).

Bog je Adama prozvao "Gdje si ti?" (Knjiga postanka 3:9) a Adam je odgovorio "Čuo sam tvoj glas u vrtu, uplašio sam se, jer sam bio nag, pa sam se sakrio" (Knjiga postanka 3:10). Kada je Bog upitao Adama je li jeo s Drveta spoznaje dobra i zla, Adam je rekao da mu je žena rekla da to učini (Knjiga postanka 3:11-12).

Kao rezultat kršenja Božjeg zakona, par je odstranjen iz vrta (Knjiga postanka 3:23, Pad Čovjeka) i proklet. Adamovo prokletstvo sadržano je u Knjizi postanka 3:17-19:

"Zato što si poslušao glas svoje žene i što si jeo s drveta s kojeg sam ti izrično zabranio jesti, tle će biti proketo zbog tebe. U mucu ćeš se hraniti sve dane svojeg života, nicat će za tebe trnje i stričak i ti ćeš jesti travu s polja. U znoju svojeg lica jest ćeš svoj kruh sve dok se ne vratiš tlu jer iz njega si bio uzet. Da, ti si prah i u prah ćeš se vratiti."

Nakon što je odstranjen iz Vrta, Adam je prvi put bio prisiljen teško raditi kako bi se prehranio. Adam je umro u dobi od 930 godina.

Ovdje se vraćam na pitanje asimetrije rebara i zaključujem da je Stvoritelj morao iskoristiti još jedno Adamovo rebro kako bi se ponovno uspostavila simetrija. Ostalo je samo za otkriti što je stvoreno iz tog rebra. Uvažavajući

sve relevantne činjenice nameće se samo jedno rješenje – iz tog je rebra napravljen odvjetnik. Zašto tako zaključujem:

- u konkretnim okolnostima vezanim uz protupravnosti koje su učinili Adam i Eva, njihovo normiranje, utvrđivanje i sankcioniranje u osobi Stvoritelja koncentrirana je istovremeno i zakonodavna, i sudbena, i izvršna vlast

- s obzirom na to da takvo rješenje nije ni prirodno a ni održivo, stvaranjem odvjetnika Stvoritelj je krenuo u otklanjanje tog problema

- da je odvjetnik stvoren ranije, te da je Adamu omogućena stručna pravna pomoć, očito bi došlo do primjene načela razmjernosti u odnosu na izrečenu sankciju i samu protupravnost

- u odnosu na samu kaznu, bilo bi ukazano na više olakotnih okolnosti koje su se stekle na Adamovoj strani, na koje da je ukazano sigurno bi utjecale na drugačiju odluku, a naročito na odluku o sankciji, a to su:

- ranija neosudivanost
- neporočan raniji život
- dovođenje u zabludu o izostanku posljedice od strane trećih (Eve).

Nadalje, Adamu je kao naročito otegotno uzeto to što je slušao glas svoje žene. «Zato što si poslušao glas svoje žene i što si jeo s drveta s kojeg sam ti izrično zabranio jesti, tle će biti proketo zbog tebe. U mucu ćeš se hraniti sve dane svojeg života, nicat će za tebe trnje i stričak i ti ćeš jesti travu s polja. U znoju svojeg lica jest ćeš svoj kruh sve dok se ne vratiš tlu, jer iz njega si bio uzet. Da, ti si prah i u prah ćeš se vratiti."

Sad se vraćam na početak i nakon ovakvog istraživanja zaključujem da čim postoji pravna norma, postoji i opasnost od protupravnosti. Da bi pravo vladalo moraju postojati pravne norme, pravni poredak, pravna država i ljudska prava.

S obzirom na uvodno naznačenu ulogu i definiciju odvjetništva, jasno jest što bi se događalo kad bi izostala odvjetnička služba koja je uvijek zadnja crta obrane pravne države i ljudskih prava.

I na kraju, zamislite što bi bilo da je Stvoritelj odmah nakon donošenja norme u vidu zabrane jedenja s drveta spoznaje sreće i nesreće stvorio odvjetnika, a tek nakon toga Evu! U kojem bi smjeru tada krenuo kotač povijesti i ne bismo li i danas svi zajedno živjeli u rajskom vrtu?

Odvjetništvo je ustavna kategorija

(Izlaganje dr. sc. Snježane Bagić, zamjenice predsjednica Ustavnog suda Republike Hrvatske, održano na 35. Danu hrvatskih odvjetnika)

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

Možete li zamisliti svijet bez odvjetnika? U očima građana, odgovor na to pitanje odmah izazove sjaj, na usnama osmijeh, a njihov je odgovor jasan kao da su ga i glasno izrekli. Uz veće ili manje varijacije, on glasi: “Naravno, kakvo pitanje! Pa odvjetnici samo kompliciraju, izbjegavaju dati jasan i konkretan odgovor kad ih pitaš za mišljenje, a znaju uzeti novce.”

Poštovane kolegice i kolege, začuđujuća je i zabrinjavajuća lakoća kojom pravni laici smatraju da poznaju i razumiju pravo, u olakom uvjerenju da je dostatno uzeti zakon u ruke, pronaći “pravu” pravnu normu (koja po

naravi stvari odgovora njihovom subjektivnom viđenju istine) i to je to! Problem riješen! Oni nikako ne mogu razumjeti zašto ti odvjetnici i drugi pravnici “samo nepotrebno” sve zakompliciraju.

Zbog toga ne čudi da građani zasigurno misle da bi svijet bez odvjetnika i odvjetništva bio raj i vjeruju da i sami mogu biti, odnosno da jesu “pravni stručnjaci”. Možete li uopće zamisliti kako bi izgledalo kada bi se to uvjerenje prenijelo u sudnicu? Čini mi se da situaciju koja bi tamo nastala možemo svesti na dvije riječi: sveopći kaos! Vikanje, vrijeđanje, upadanje u riječ, a ne može se isključiti ni

fizički obračun. Uvjerenaost u jedinu istinu i moguću ishodu postupka kod svake od dviju suprotstavljenih strana neizbježno znači netoleranciju i isključivost. Teško da u takvoj situaciji sudac, ma kako bio i stručan i odlučan, može izaći na kraj s premoćnim samoprolamiranim djeliteljima pravde.

Upravo zato sudska je zaštita, još od početka naše civilizacije i nastanka prvih institucija koje su bile usmjerene na zaštitu prava građana od zahvata države ili na rješavanje njihovih međusobnih razmirica, podrazumijevala određenu propisanu proceduru i sudjelovanje u takvim postupcima osoba koje su za to posebno osposobljene (educirane).

Pa i u razdoblju "mračnog" Srednjega vijeka, koje se općenito smatra razdobljem netole-

društvenih odnosa (gospodarske, socijalne, kulturne, znanstvene...) i educiranoj osobi, odvjetniku, teško se snaći u toj šumi propisa. Ona je dodatno zakomplicirana sveopćom globalizacijom koja zahvaća i područje prava. Zato danas postati i biti odvjetnik (pravnik) nije nimalo lako. Da biste jednostavno i s lakoćom, kako se to čini vašoj stranci, izložili njezin pravni problem i ponudili joj moguća pravna rješenja, pa čak je i upozorili na moguću negativni ishodu (!), morali ste proći dug put. Prije svega, tu je pravni fakultet i stjecanje osnovnih teoretskih znanja. Ali naravno, zna se da to nije kraj! Upravo suprotno, to je tek početak. Kako biste postali odvjetnik morate teorijsko znanje znati primijeniti u praksi, pa prije upisa u Imenik odvjetnika morate steći praktična znanja kako biste položili zahtjevan pravosudni ispit, a i nakon toga do upisa predstoji vam nekoliko godina dodatne praktične nadogradnje. No, čak i nakon toga, kad konačno postanete odvjetnik s edukacijom, niste gotovi jer svakako morate pratiti izmjene i dopune propisa odnosno novine u zakonodavstvu, ali i sudska praksu (u kojoj se, kao što znamo, nije baš uvijek lako snaći). Prošla su vremena kada se smatralo da je samo pravna norma, ali ne i sudska praksa, izvor prava. Mi smo država članica Europske unije pa je pred odvjetnicima dodatni zahtjev da budu upoznati i prate, ne samo nacionalno, već i europsko pravo i praksu. To nas opet dovodi do toga da moderni odvjetnik uz uska pravna znanja mora raspolagati i drugim znanjima i vještinama poput poznavanja jezika, informatike, a nije na odmet ni poznavanje osnova psihologije. Dakle, mislim da možemo konstatirati – dug je put do izvrsnosti odnosno biti odvjetnik podrazumijeva cjeloživotno učenje.

Zato, poštovane kolegice i kolege, ne sumnjam da se uređeno društvo, koje počiva na načelu vladavine prava i pravne sigurnosti, ne može zamisliti bez odvjetništva kao jednog od jamaca zaštite ljudskih prava i sloboda. U sklopu pravosudnog sustava, sudovi i odvjetništvo samo su prividno međusobno suprotstavljeni. Zapravo, riječ je o dvjema stranama jednog novčića, od kojih svaka

dan
35.
hrvatskih
odvjetnika

Prošla su vremena kada se smatralo da je samo pravna norma, ali ne i sudska praksa, izvor prava. Moderni odvjetnik uz uska pravna znanja mora raspolagati i drugim znanjima i vještinama poput poznavanja jezika, informatike, a nije na odmet ni poznavanje osnova psihologije. Dug je put do izvrsnosti odnosno biti odvjetnik podrazumijeva cjeloživotno učenje.

rancije i gušenja ljudskih prava, postojali su sudovi i odvjetnici koji su trebali štititi prava onih za koje se smatralo da su se ogriješili o rigidna pravila ponašanja nametnuta građanima u tom razdoblju. Tako su optužene za razna zlodjela i pred inkvizicijom zastupale profesionalne osobe, ma kako, dakako, njihova zaštita bila samo formalna i figurativna. Ali, poštovane kolegice i kolege, od tada je pravna znanost i praksa, kao jamac zaštite prava i interesa građana, prošla dug put. Pravna norma pratila je svekoliki razvoj društva, tako da danas postoji bezbrojno mnoštvo propisa koji reguliraju široka područja

strana ispunjavajući svoju zadaću služi istom cilju – zaštititi prava i interesa građana i promicanju vladavine prava i pravne sigurnosti. Polazeći od navedenog, nije nimalo čudno da je odvjetništvo ustavna kategorija.

Članak 27. Ustava glasi:

Odvjetništvo kao samostalna i neovisna služba osigurava svakome pravnu pomoć, u skladu sa zakonom.

U odnosu na navedenu ustavnu odredbu postoji određena, iako ne bogata, praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske, kako u predmetima apstraktne tako i u predmetima individualne ustavnosudske kontrole. Zbog ograničenosti vremena, ovom prigodom podsjećam na stajališta koja je Ustavni sud zauzeo u jednoj relativno “staroj” odluci iz 2000. godine. Riječ je o rješenju broj: U-I-1085/1997 i dr. od 20. travnja 2000.godine:¹ Smisao i cilj odvjetništva prvenstveno je u pružanju stručne pravne pomoći onima kojima je to potrebno.

Pravna pomoć kao strogo definirano zanimanje odvjetnika, bitan je činitelj pravne sigurnosti demokratske i pravne države Republike Hrvatske, te predstavlja jedan od vidova djelovanja pravosuđa i uprave. U smislu odredbe članka 7. stavka 1. Zakona o odvjetništvu, pravnu pomoć odvjetnici su dužni pružati sukladno Ustavu Republike Hrvatske, zakona, Statutu i drugim općim aktima Hrvatske odvjetničke komore, kao i Kodeksu odvjetničke etike.

Stajalište je Ustavnog suda, da se pružanje pravne pomoći putem odvjetništva ne može shvatiti kao gospodarska djelatnost i ne može biti, zbog svoje specifičnosti, podvrgnuto zakonima ponude i potražnje na tržištu. Specifična pravila struke položaj odvjetništva čini bitno drukčijim od položaja gospodarskih djelatnosti na tržištu, čime se ono izdvaja od pravila koja vladaju u gospodarstvu u kojem je profit, uz poštivanje ustavnih načela i prava, osnovni cilj.

Čini mi se da su ta stajališta aktualna, odnosno još uvijek primjenjiva unatoč proteku vremena. Danas se, naime, osobito kad se uzmu u obzir propisi i praksa Europske

unije, ne može poreći da i odvjetništvo spada u poduzetništvo, ali držim ipak da se ne može smatrati “klasičnom” gospodarskom djelatnošću, osobito kad se ima u vidu “roba” koju nudi: pravna mišljenja, savjeti, zastupanje pred sudovima, u kojem se između odvjetnika i stranke stvara i poseban odnos povjerenja.

Jer bavljenje odvjetništvom podrazumijeva i etičnost i moralnost u obavljanju tog posla. Taj neizostavan dio bavljenja odvjetništvom inherentan je samo čovjeku, tako da mi je potpuno nejasno kako netko može pomisliti da se odvjetnike i usluge i pravna pomoć koju oni pružaju može zamijeniti umjetnom inteligencijom, tj. robotima. U računalu se kao medij sasvim sigurno mogu unijeti propisi, može ga se opskrbiti i nužnim obrascima, ono može čak i komunicirati s klijentom, ali nekako ne mogu zamisliti da se između računala i klijenta razvije odnos povjerenja.

Nameće mi se pitanje kako bi računalu moglo ispuniti sljedeći zahtjev:

2. *Osnovna načela sadržana su u svečanoj pri-sezi koju svaki odvjetnik daje prije početka svoje odvjetničke djelatnosti. Ta načela trebaju biti sastavnim dijelom svijesti i uvjerenja svakog odvjetnika.*

(...)

5. *Pri obavljanju svog poziva odvjetnik se ima tako ponašati da zadobije i učvrsti povjerenje svoje stranke i istodobno pravosudnih i drugih tijela pred kojima nastupa.*

(...)

7. *Svojim ponašanjem odvjetnik mora služiti kao primjer humanosti, poštovanja ljudskog dostojanstva i progresivnih nastojanja u priznavanju i ostvarivanju temeljnih ljudskih prava i sloboda.²*

Nesporno je, računala mogu mnogo i trebaju nam biti od pomoći, ali ona ne mogu zamijeniti čovjeka, prema tome ne mogu zamijeniti ni odvjetnika. Možete li zamisliti računalu kao primjer humanosti, poštovanja i ljudskog dostojanstva? Ja ne mogu!

Poštovane kolegice i kolege, hvala na pažnji!

¹ Narodne novine broj 51/00.

² Kodeks odvjetničke etike, Narodne novine broj 64/07., 72/08.

Seminar Hrvatske i Američke odvjetničke komore u Zagrebu

Piše:

Nataša Barac

.....
izvršna urednica

Hrvatska odvjetnička komora (HOK) i Američka odvjetnička komora (ABA) organizirale su krajem veljače u Zagrebu zajednički seminar na kojem se raspravljalo o zanimljivim temama od zajedničkog interesa za hrvatske i američke odvjetnike.

Predstavnici ABA-e u Hrvatsku su došli na visokoj razini: uz predsjednicu Lindu Klein i predsjednicu Međunarodnog odbora ABA-e Saru Sandford, u Zagrebu su bili i bivša predsjednica i buduća izabrana predsjednica ABA-e, kao i buduća predsjednica Skupštine ABA-e i Međunarodnog odbora.

HOK i ABA su, kako je u svom uvodnom govoru istaknuo predsjednik HOK-a Robert Travaš, nakon višegodišnjih kontakata 2014. potpisali a 2016. godine i obnovili ugovor o suradnji. Posjet visokog izaslanstva ABA-e Zagrebu kao i zajednički seminar bili su "konkretna realizacija te suradnje". Na radnom dijelu seminara u Zagrebu sudjelovali su kao gosti i predsjednici odvjetničkih komora Slovenije i Federacije Bosne i Hercegovine, Roman Završek i Nikica Gržić.

“Odvjetnice i odvjetnici svuda u demokratskom svijetu osiguravaju ostvarenje ljudskih prava građana kada zakaže pravni sustav, kada zakaže država”, rekao je u svom govoru Travaš. Američke je goste upoznao s položajem odvjetnika u Hrvatskoj, a govorio je i o tome kako je na odvjetništvo utjecao ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju. Predsjednik HOK-a govorio je i o svemu što hrvatski odvjetnici daju hrvatskom društvu, posebice kroz zapošljavanje mladih i besplatnu pravnu pomoć te rad u radnim skupinama za izradu zakona.

“Odvjetništvo ne bi trebalo biti, a i nikada nije bilo zadnje utočište ili zadnja mogućnost za preživljavanje. Odvjetništvo je uvijek bio poziv i životno opredjeljenje u koje se investirao trud i potpuni angažman od napornog vježbeništva do samostalnog odvjetništva. Na tom se putu uz samo pravo naučilo i druge važne stvari kao što su kolegijalnost, etičnost i slične relikvije prošlosti. Danas i odvjetništvo postaje žrtva ‘napretka’, globalizacije, robotizacije ali i dehumanizacije”, rekao je predsjednik HOK-a.

“Naša tržišta su neusporediva, naši pravni sustavi koji uvjetuju način našeg rada značajno su različiti, ali isti smo u osnovi naše profesije, u pružanju pravne pomoći našim klijentima i u stalnoj borbi za očuvanje i napredak neovisnog i samostalnog odvjetništva. I tu naša suradnja, prijateljstvo i kolegijalnost nikada neće prestati već samo može napredovati”, zaključio je svoj govor Travaš.

“Vrlo sam zahvalna što smo danas u Zagrebu i velika nam je čast biti u Hrvatskoj odvjetničkoj komori, a ovakvi seminari su odlična prilika da učimo jedni od drugih bez obzira na razlike u našim pravnim sustavima”, kazala je pozdravljajući nazočne predsjednica Međunarodnog odjela ABA-e Sara Sandford. “Dok smo dogovarali ovaj posjet i seminar, pokušali smo izabrati teme koje će biti zanimljive i hrvatskim i američkim odvjetnicima, i nadam se da smo u tome uspjeli i da će teme biti zanimljive”, dodala je i zaključila kako će HOK i ABA i u budućnosti nastaviti svoju dobru suradnju.

Radni dio seminara bio je podijeljen na pet panela, a o svakoj temi, s američkog i hrvatskog stajališta, govorili su predstavnici ABA-e i HOK-a. Predsjednici odvjetničkih komora Slovenije i Federacije Bosne i Hercegovine ukratko su predstavili i situacije u svojim zemljama. Moderator seminara bio je odvjetnik Boris Babić.

Pristup odvjetničkim uslugama: rad *pro bono* i odvjetničke usluge, pravni savjetnici s ograničenim ovlaštenjima, podrška Komore pružanju odvjetničkih usluga

Panelisti: predsjednica ABA-e Linda Klein i dopredsjednik HOK-a Mladen Klasić

“Osiguravanja pristupa pravdi temeljna je vrijednost odvjetništva i temeljna zadaća ABA-e”, kazala je na početku svog izlaganja Linda Klein, objašnjavajući da je odvjetništvo u SAD-u regulirano na saveznoj a ne na nacionalnoj razini, a glavni ciljevi ABA-e su da služi svojim članovima i da ojača vladavinu prava.

“Važno nam je i da svim građanima omogućimo sudjelovanje u pristupu pravdi te stoga svaki odvjetnik mora godišnje odraditi 50 sati *pro bono* za sve one koji si ne mogu priuštiti odvjetničke usluge”, rekla je predsjednica ABA-e, dodajući da je prema američkom zakonu obavezno pravo na obranu u kaznenim predmetima. Neke odvjetničke tvrtke daju i puno više od tih 50 sati *pro bono* godišnje, a onda same tvrtke plaćaju svojim odvjetnicima

za te usluge.

U posljednjih 10 godina bitno se povećao broj onih kojima je u SAD-u potrebna besplatna pravna pomoć, jer si ne mogu priuštiti odvjetnika, pa je tako "svaki treći Amerikanac ispunjavao 2014. godine uvjete za *pro bono* usluge odvjetnika, a od toga su 70 posto činile žene", istaknula je. ABA je najveći pružatelj besplatnih odvjetničkih usluga u SAD-u, a "ponekad nam se čini da će u budućnosti samo bogati imati mogućnost pristupa odvjetniku", zaključila je Linda Klein.

Dopredsjednik HOK-a Mladen Klasić predstavio je sustav besplatne pravne pomoći u Republici Hrvatskoj, istaknuvši pri tome veliku ulogu hrvatskih odvjetnika koji pružaju sekundarnu pravnu pomoć, a osim toga kroz sustav HOK-a osiguravaju potpuno besplatnu pravnu pomoć socijalno ugroženim osobama, žrtvama Domovinskog rata, te maloljetnicima. Hrvatski odvjetnici, kazao je, putem besplatne pravne pomoći "državi daju svoj rad vrijedan oko 300.000 eura godišnje".

"Da hrvatski odvjetnici to ne čine, država bi morala puno izdašnije pomagati besplatnu pravnu pomoć, ali oni su riječ 'besplatno' shvatili doslovno", istaknuo je.

"U Republici Hrvatskoj političarima su puna usta vladavine prava i pravne države, a prošla Vlada potvrdila je da je u svom mandatu donijela 800 novih zakona, što baca novo svjetlo na pravnu sigurnost u državi", rekao je Klasić ističući da nijedno pravo nije apsolutno.

O toj temi govorili su i predsjednici Odvjetničke zbornice Slovenije i Advokatske/odvjetničke komore Federacije Bosne i Hercegovine, Roman Završek i Nikica Gržić. I dok je situacija u Sloveniji vrlo slična situaciji u Hrvatskoj, pa slovenski odvjetnici pružaju besplatnu pravnu pomoć ugroženim osobama slično kao i u Hrvatskoj, situacija u Bosni i Hercegovini puno je složenija. Daytonski sporazum, kazao je Gržić, predvidio je vrlo komplicirani pravni sustav koji je kompliciran i onima koji tamo žive. Odvjetništvo u Bosni i Hercegovini, nastavio je, nije ustavna kategorija a Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći iz 2008. godine usvojen je kako bi se zaposlili nezaposleni pravnici.

Rješavanje sporova: aktualni trendovi u alternativnom rješavanju sporova, medijaciji i arbitraži, te obaveznom mirenju

Panelisti: predsjednica Centra za mirenje HOK-a Sanja Tafra i predsjednica Skupštine ABA-e Deborah Enix-Ross

Iako je prvo Arbitražno sudište pri Komori osnovano još 1853. godine i iako je puno učinjeno u popularizaciji alternativnih rješavanja sporova, u Republici Hrvatskoj još uvijek vlada dosta veliko nepovjerenje stranaka i odvjetnika u takav način rješavanja sporova, istaknula je na početku svog izlaganja predsjednica Centra za mirenje HOK-a Sanja Tafra.

Stranke mogu pristupiti *ad hoc* arbitraži ili institucionalnoj arbitraži, nastavila je dodajući da je rad Stalnog arbitražnog sudišta uređen Pravilnikom o arbitraži te Zakonom o arbitraži. Godišnje arbitražno sudište zaprima prosječno tridesetak predmeta, a arbitraža s određenim elementima obvezatnog prisutna je kod nekih radnih sporova.

Prve inicijative oko promicanja medijacije u Republici Hrvatskoj potaknute su upravo od SAD-a, početkom 2000., a prvi Zakon o mirenju donesen je 2003. godine. Danas se mirenje provodi na sudovima u raznim centrima i udrugama, a Centar za mirenje pri HOK-u počeo je s radom 2009. godine.

Deborah Enix-Ross dala je kratak pregled povijesti arbitraže i medijacije u SAD-u. Kako je kazala, ljudi se u SAD-u odlučuju za arbitražu,

jer je brža i jeftinija od sudskih postupaka iako je danas ponekad i "arbitraža skupa kao i sudski proces".

"U SAD-u se doduše još uvijek zna čuti da 'pravi odvjetnici ne idu na arbitražu' što je daleko od istine", nastavila je.

U SAD-u svaka savezna država može imati svoja pravila vezana uz arbitražu i medijaciju. Još jedan važan razlog zbog kojeg se ljudi u SAD-u odlučuju za arbitražu je to što na taj način žele izbjeći suđenje pred porotom, a osim toga američki sudovi su pretrpani i zato su važni alternativni načini rješavanja sporova, kazala je Deborah Enix-Ross, dodajući da jedan dio stranaka često privlači i to što u arbitraži nema žalbe, dok druge stranke vole upravo taj dio sudskog postupka u kojem imaju pravo na žalbu.

Alternativno pružanje odvjetničkih usluga: novi pristupi odvjetničkim uslugama, uključujući i odvjetničke usluge putem interneta i neregulirane odvjetničke usluge

Panelisti: član Stručnog vijeća Odvjetničke akademije HOK-a Lovro Kovačić i dopredsjednik Međunarodnog odjela ABA-e Cecil Chung

Odgovornost odvjetnika ključna je riječ kada govorimo o toj temi, a u Hrvatskoj su se nedavno pojavili određeni servisi koji su nudili mogućnost pružanja pravnih usluga bez fizičkog kontakta, rekao je Kovačić.

HOK smatra da takvo pružanje pravnih usluga nije dozvoljeno, istaknuo je navodeći koji članci Statuta HOK-a i Kodeksa odvjetničke etike, ali i Zakona o odvjetništvu, to onemogućuju.

"HOK je, nakon pojave tih servisa, poslao upozorenje svim odvjetnicima kako registracija i suradnja s *on-line* servisima nije dozvoljena, te da se u protivnome izvrgavaju mogućnosti pokretanja disciplinskih postupaka", rekao je Lovro Kovačić.

Moderne tehnologije nude razne mogućnosti, ali za sada je HOK prema tim uslugama zauzeo takav stav, nastavio je zaključivši kako "treba naći načina da se nađu nova rješenja".

"Tehnologija danas sve više napreduje i ne može se zaustaviti. Nekada su odvjetnici gubili sate i dane pregledavajući i prelistavajući stotine dokumenata, a uz današnju tehnologiju to je sve bitno brže i lakše"; kazao je na početku svog izlaganja Cecil Chung, koji je predstavio ovu temu s pozicije SAD-a ali i Južne Koreje iz koje dolazi.

Na internetu se danas mogu pronaći obrasci koji strankama pomažu da sami sebe zastupaju, a mogu pronaći i razne upute o tome, kazao je.

"Tehnologiju ne možemo zaustaviti, ali moramo odlučiti hoćemo li ju iskoristiti u svoju korist", istaknuo je dodajući kao jednu od prednosti moderne tehnologije to što odvjetnik danas putem svoje internetske stranice praktički može raditi diljem svijeta.

"Ta tema otvara puno pitanja i ja nemam pojma kako na sve njih odgovoriti. Za stranke je sigurno jako dobro da imaju mogućnost izbora, ali uvijek moramo misliti na to da odvjetništvo nije samo forma, već da je tu riječ i o odgovornosti", zaključio je Cecil Chung.

U raspravu o toj temi uključio se i predsjednik HOK-a Robert Travaš koji je objasnio zašto je HOK zauzeo stajalište koje neki smatraju konzervativnim.

"Mi znamo da nećemo pobjeći od tehnologije, ali na ovaj način želimo našim kolegama dati vremena da se prilagode novim uvjetima rada i na taj način za sada zaštititi naše članstvo", kazao je.

Odvjetnici u Bosni i Hercegovini za sada se nisu suočili s tim problemom, iako je zamijećen problem pružanja prikrivene pravne usluge

ge kroz npr. revizorske tvrtke ili osiguravajuće kuće, kazao je Nikica Gržić, predsjednik Advokatske/Odvjetničke komore Federacije Bosne i Hercegovine.

“Slovenija stoji na sličnom stajalištu kao i Hrvatska. Moramo promijeniti načine na koje pružamo odvjetničke usluge, ali pritom moramo osigurati da stranke dobiju dobru uslugu, jer odvjetnici su odgovorni za usluge koje pružaju”; rekao je predsjednik Odvjetničke zbornice Slovenije Roman Završek.

Police osiguranja i obveze: komparativna rasprava o osiguranju od odvjetničke odgovornosti u Hrvatskoj, SAD-u i šire

Panelisti: dopredsjednik HOK-a Zoran Vukić i izabrani budući predsjednik Međunarodnog odbora ABA-e Steven Richman

“U Hrvatskoj se 1994. prvi puta uvodi obavezno osiguranje odvjetnika od odgovornosti, a prema Zakonu o odvjetništvu osigurani moraju biti samostalni odvjetnici, odvjetnik član odvjetničkog društva i odvjetnik koji radi u društvu”, rekao je Zoran Vukić. Osiguranje se ne odnosi na odštetne zahtjeve “zbog namjere, grube nepažnje i prijevare ugovaratelja osiguranja ili osiguranika”, upozorio je Vukić.

Međutim, postavlja se pitanje, nastavio je, što je osigurani slučaj i tko je osiguranik, jer odvjetnicima ne treba “osiguranje od pada sate-lita na kancelariju”, pa se iako osiguravajuće kuće ne žele dati podatke o isplaćenim izno-

sima na temu osiguranja od odvjetničke odgovornosti, jednostavnom matematikom može zaključiti da je osiguranje odvjetnika dobar posao u Hrvatskoj.

“Očekujemo pojednostavljenje ugovornog odnosa između odvjetnika i osiguravatelja na način da se osiguravajuća društva ekskulpiraju samo u slučaju namjere i prijevare osiguranika ili preciznije određivanje definicije krajnje nepažnje”, zaključio je Vukić.

“U SAD-u nema obaveznog osiguranja za odvjetnike, odnosno takvo obavezno osiguranje ima samo jedna američka savezna država – Oregon, u kojoj su odvjetnici osigurani na iznos od 300.000 dolara”, rekao je Steven Richman dodajući da ABA ima Stalni odbor za zaštitu stranaka koji bi trebao “pokriti” štetu nastalu “nepoštenim ponašanjem odvjetnika”. Što je cilj osiguranja odvjetnika, ako je to osiguranje jeftino i beskorisno?, upitao se Richman. On je međutim kazao kako stranke u SAD-u predmnijevaju da su odvjetnici osigurani, što zna stvoriti problem.

“O tom se pitanju u SAD-u vodi rasprava, za sada bez rezultata, jer u SAD-u ništa nije jednostavno”; zaključio je svoje izlaganje Richman.

Povjerljivost komunikacije odvjetnika i stranke: komparativna rasprava o povjerljivosti komunikacije odvjetnika i stranke u Hrvatskoj, SAD-u i šire

Panelisti: predsjednik Odvjetničkog zbora Zagreb Josip Šurjak i izabrana buduća predsjednica ABA-e Hilarie Bass

“Bez primjene instituta odvjetničke tajne i povjerljivog odnosa između stranke i odvjetnika nema vladavine prava ni pravne države”, kazao je u sklopu ovog panela predsjednik Odvjetničkog zbora Zagreb Josip Šurjak ističući da je ugrožavanje odvjetničke tajne napad na demokraciju i društvo.

U Europskoj uniji, nastavio je, postoji želja za standardizacijom poštivanja odvjetničke tajne, a odvjetnici su se izborili da ne moraju odavati svoje izvore. U Hrvatskoj je odvjetnička tajna regulirana Zakonom o odvjetništvu, a o tome govori i Kodeks odvjetničke etike.

Međutim u praksi, rekao je Šurjak, to pitanje može biti delikatno, te se kolegama odvjetnicima često savjetuje da dobiju precizne upute od stranaka o tome što smiju reći a što ne.

Koncept tajnog odnosa između stranke i odvjetnika primjenjuje se u SAD-u otkako je u zemlji uvedena demokracija i temelji se na konceptu da je u javnom interesu činjenica da stranka smije sve reći odvjetniku bez straha da će nešto biti otkriveno, kazala je, objašnjavajući situaciju u SAD-u, izabrana buduća predsjednica ABA-e Hilarie Bass, dodajući da taj odnos tajnosti između odvjetnika i njegove stranke ostaje zauvijek čak i nakon smrti stranke.

Međutim velike su razlike među američkim saveznom državama o tome što je pokriveno odvjetničkom tajnom (posebice što se tiče pranja novca), a u ABA-i također postoje različita mišljenja i vlada zabrinutost da bi odvjetnik mogao biti odgovoran u slučaju da njegova stranka počini neki zločin.

Slovenski odvjetnik Pavle Pensa veliki je dio svog izlaganja posvetio pretragama odvjetničkih ureda, jer slovenski Zakon o odvjetništvu nema odredbu koja bi propisivala pod kojim uvjetima bi se mogla izvršiti pretraga odvjetničkog ureda ili odvjetnika. Zbog toga je Ustavni sud Republike Slovenije u jednoj svojoj odluci izrazio mišljenje da je pretraga odvjetnika i odvjetničkog ureda podložna odvjetničkoj tajni, te da se u nalogu za pretragu mora točno odrediti predmet pretrage i uvijek paziti na čuvanje odvjetničke tajne.

“Vrlo sam zahvalna što smo danas u Zagrebu i velika nam je čast biti u Hrvatskoj odvjetničkoj komori, a ovakvi seminari su odlična prilika da učimo jedni od drugih bez obzira na razlike u našim pravnim sustavima”, kazala je pozdravljajući nazočne predsjednica Međunarodnog odjela ABA-e Sara Sandford.

“Veze između Sjedinjenih Američkih Država i Republike Hrvatske vrlo su jake, a ovakve razmjene iskustva i znanja jako su korisne i zantno utječu na te odnose. Želim vam puno uspjeha u radu i nastavak dobre suradnje između Hrvatske odvjetničke komore i Američke odvjetničke komore”, kazala je pozdravljajući nazočne američka veleposlanica u Republici Hrvatskoj Julieta Valls Noyes.

Američka odvjetnička komora osnovana je 1878. godine i jedna je od najstarijih profesionalnih organizacija na svijetu, a danas je, s više od 400.000 članova, jedna od najvećih odvjetničkih komora u svijetu.

Hrvatska odvjetnička komora i ABA sklopile su 2014. godine ugovor o suradnji, a 2016. taj je ugovor obnovljen. Ugovor, uz ostalog, omogućuje uspostavljanje uvjeta za suradnju na razvijanju zajedničkih projekata, mogućnost razmjene i usavršavanja te razmjenu informacija pravne, tehničke i društvene prirode, a pruža i mogućnost hrvatskim odvjetnicima da se pridruže Međunarodnom odjelu ABA-e.

Kako funkcionira pravosudni sustav u Republici Hrvatskoj?

Predstavnici Hrvatske odvjetničke komore – predsjednik Robert Travaš, dopredsjednik Mladen Klasić i glavna tajnica Ingrid Mohorovičić Gjanković – te visoko izaslanstvo Američke odvjetničke komore održali su u Zagrebu i niz vrlo zanimljivih razgovora s najvišim predstavnicima pravosuđa u Republici Hrvatskoj kako bi predstavnici ABA-e stekli uvid u stanje hrvatskog pravosuđa, o tome kako sustav funkcionira i koje su njegove prednosti i mane. Razgovori na najvišim razinama održani su tijekom dva dana na Vrhovnom i Ustavnom sudu Republike Hrvatske, u Ministarstvu pravosuđa, te na Pravnom fakultetu i u Hrvatskoj gospodarskoj komori.

Na Vrhovnom sudu primili su ih Ana Garačić, zamjenica predsjednika Vrhovnog suda, i Đuro Sessa, sudac Vrhovnog suda i predsjed-

nik Udruge hrvatskih sudaca, koji su im govorili o radu Suda, broju predmeta na Vrhovnom sudu i načinu rada.

Ana Garačić objasnila je američkim kolegama da Vrhovni sud Republike Hrvatske ima 43 suca (trenutačno ih radi 36), Kazneni i građanski odjel te odjel za praćenje sudske prakse. U posljednjih osam godina, kazala je, Vrhovni sud uspio je znatno smanjiti veliki broj neriješenih slučajeva.

“Vrhovni sud Republike Hrvatske jedan je od rijetkih sudova Europske unije koji objavljuje sve svoje odluke na internetu, i to vrlo brzo. Te su odluke dostupne svima i to besplatno, a to je jako važno zbog ujednačavanja sudske prakse”, kazao je Sessa.

Predstavnik ABA-e zanimalo je koliko se u Hrvatskoj primjenjuje arbitraža, kao i kakva je

Zajednička fotografija izaslanstva ABA-e s predsjednikom HOK-a Robertom Travašem i glavnom tajnicom HOK-a Ingrid Mohorovičić Gjanković

Predsjednik Odvjetničke akademije HOK-a Mladen Sučević predstavio je izaslanstvu ABA-e rad Odvjetničke akademije koja se brine za stalno obrazovanje odvjetnika.

Odvjetnička akademija, rekao je Mladen Sučević, osnovana je 2006. godine kada smo shvatili da nećemo sudjelovati u radu osnovane Pravosudne akademije.

Odvjetnička akademija surađuje sa sucima svih sudova, s profesorima, odvjetnicima i drugim dionicima pravosudnog sustava u Republici Hrvatskoj, te organizira edukaci-

ju i predavanja za sve odvjetnike u Hrvatskoj i to u svih 16 odvjetničkih zborova. Edukacija i predavanja pokrivaju sve izmjene starih zakona, nove zakone, te sudsku praksu ne samo hrvatskih sudova već i sudova Europske unije, rekao je Sučević.

“Nakon što je HOK osnovao svoju Odvjetničku akademiju, to su prema našem modelu učinile i sve druge zemlje bivše Jugoslavije i na to smo ponosni”, zaključio je.

situacija s neovisnošću sudaca, te koliki je postotak žena na sudovima.

Na sastanku u Ministarstvu pravosuđa, na kojem su uz ministra Antu Šprlju bili i državne tajnice Maja Grubišin i Sanja Mišević te voditelji odjela, najviše je riječi bilo o reformi pravosuđa te stanju pravosuđa u Republici Hrvatskoj. Ministar i njegovi suradnici govorili su i o dobroj suradnji s HOK-om, te o tome kako će vratiti poljuljanu vjeru hrvatskih građana u pravosudni sustav.

Ustavni sud Republike Hrvatske zalaže se za unapređivanje univerzalnih vrijednosti prava i za neovisnost odvjetništva, kazao je predstavnicima HOK-a i ABA-e predsjednik Ustavnog suda Miroslav Šeparović koji je goste dočekao sa svojom zamjenicom Snježanom Bagić.

Snježana Bagić u svojoj je prezentaciji predstavila rad Ustavnog suda od njegova osnutka 1964. godine, a goste je posebno zanimalo koja vrsta slučajeva dolazi pred Ustavni sud. Kao primjer Miroslav Šeparović naveo je slučaj zabrane ili dozvole pobačaja, koji se nalazi pred Ustavnim sudom već 26 godina, ali odluka je bila objavljena upravo u tjednu boravka izaslanstva ABA-e u Zagrebu.

Obrazovanje budućih odvjetnika i njihova priprema za budućnost bile su glavne teme razgovora na Pravnom fa-

kultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje su domaćini bili dekanica Dubravka Hrabar i prodekan za međunarodnu suradnju Davor Derenčinović. Predstavnik ABA-e, među kojima je bilo i onih koji predaju na američkih pravnim fakultetima, zanimalo je koliko studenata upisuje pravne studije u Republici Hrvatskoj, kako su studiji zamišljeni te što se događa sa studentima nakon diplome.

Najveći problem, smatraju Dubravka Hrabar i Davor Derenčinović, nije u broju studenata već u zatvorenom pravnom sustavu u Republici Hrvatskoj, u kojem nema fluktuacije iz npr. odvjetništva u sudstvo, a često se događa i da je odvjetništvo jedina mogućnost mladima da nađu posao. Dopredsjednik Hrvatske gospodarske komore Želimir Kramarić govorio je o gospodarskoj klimi u Hrvatskoj i kazao da je veliki problem to što tržište rada nije povezano sa sustavom obrazovanja. O drugoj važnoj temi – arbitraži – govorili su predsjednik i potpredsjednik stalnog arbitražnog sudišta pri HGK-u Mihajlo Dika i Hrvoje Sikirić.

Iako arbitražni sud pri HGK-u postoji već 164 godine, arbitraža u Hrvatskoj nije toliko razvijena i popularna kao što je to slučaj u SAD-u, kazao je Mihajlo Dika ističući da je arbitražni sud pri HGK-u namijenjen i domaćoj i međunarodnoj arbitraži.

Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović primila je u svom uredu predsjednika HOK-a Roberta Travaša, predsjednicu ABA-e Lindu Klein, predsjednicu Međunarodnog odjela ABA-e Saru Sandford i bivšeg predsjednika HOK-a Marijana Hanžekovića te se s njima zadržala u kraćem razgovoru.

Visoko izaslanstvo Kirgistana u Hrvatskoj odvjetničkoj komori

Dopredsjednik HOK-a Mladen Klasić primio je krajem veljače u Hrvatskoj odvjetničkoj komori izaslanstvo Kirgistana koje je boravilo u studentskom posjetu Hrvatskoj. U izaslanstvu, koje je predvodio član kirgiskog Parlamenta, bili su odvjetnici, predstavnici radne skupine za izradu reforme pravosuđa, predstavnici Vrhovnog suda i ministarstva pravosuđa, te predstavnici civilnog društva.

Dopredsjednik HOK-a goste je upoznao s osnovnim podacima o HOK-u, te im prezentirao što sve HOK radi, kako se financira, što sve financira iz odvjetničkih članarina te koji su problemi u pravosuđu u Republici Hrvatskoj.

“Hrvatska odvjetnička komora jako je decentralizirana, u Hrvatskoj ima 16 odvjetničkih zborova, svaki od njih ima svoj dio članarine i zborovi financiraju neku specifičnu aktivnost. Svaki član HOK-a dobiva i redovito dopunsko obrazovanje kroz predavanja i edukacije, što je posebno važno otkako je Hrvatska ušla u Europsku uniju, zbog pripreme oko 140 tisuća stranica novih propisa”, rekao je Mladen Klasić. Svaki mjesec, nastavio je, u HOK se upisuje novih tridesetak odvjetnika, a odvjetništvo je često jedina mogućnost zapošljavanja mladih, a ne njihov odabir i dugogodišnja želja.

Izaslanstvo Kirgistana zanimala je uloga odvjetnika u strateškom planiranju reforme, na-

čin na koji predstavnici HOK-a sudjeluju u radnim skupinama za promjenu zakona, besplatna pravna pomoć, izmjene Zakona o odvjetništvu, obrazovanje koje organizira HOK-a te suradnja HOK-a i Ministarstva pravosuđa.

Kirgistan, zemlja u središnjoj Aziji s nešto više od pet i pol milijuna stanovnika, nezavisnost je stekla 1991. godine. U Kirgistanu je još u sovjetsko doba postojala odvjetnička komora,

a 2015. godine osnovana je nova odvjetnička komora “Advokatura”, koja okuplja oko tisuću odvjetnika (od njih dvije tisuće koliko ih u zemlji djeluje). U svim većim gradovima, kao i u Hrvatskoj, djeluju odvjetnički zborovi, a u zemlji se trenutačno provodi velika reforma pravosuđa što je izaslanstvu Kirgistana bio jedan od razloga dolaska u Hrvatsku.

Piše:

Nataša Barac

izvršna urednica

Mediji i informiranje

Sud Europske unije
PRIOPĆENJE ZA MEDIJE br. 25/17
 U Luxembourg 9. ožujka 2017.

Presude u predmetima C-484/15 i C-551/15
 Ibrica Zulfikarpašić/Slaven Gajer i
 Pula Parking d.o.o./Sven Klaus Tederahn

Javni bilježnici u Hrvatskoj, kada postupaju u ovršnim postupcima na temelju „vjerodostojne isprave”, ne mogu se smatrati „sudom” ni u smislu Uredbe o europskom nalogu za izvršenje ni za potrebe primjene Uredbe o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima

Za rješenja o ovrsi koja oni donose stoga se u načelu ne mogu izdati potvrde o europskom ovršnom naslovu te se ne mogu priznati i izvršiti kao sudske odluke u drugim državama članicama

Činjenice vezane uz predmet C-484/15

Ibrica Zulfikarpašić hrvatski je odvjetnik koji je javnom bilježniku podnio prijedlog za određivanje ovrhe protiv jednog od svojih klijenata, Slavena Gajera, jer potonji nije podmirio dugovanje za pružene mu pravne usluge. Na temelju tog prijedloga javni bilježnik donio je rješenje o ovrsi koje je postalo pravomoćno nakon što klijent nije podnio prigovor.

I. Zulfikarpašić od javnog je bilježnika potom zatražio da mu za to rješenje o ovrsi izda potvrdu o europskom ovršnom naslovu na temelju Uredbe o europskom nalogu za izvršenje¹. Prema toj uredbi, naime, za odluke „sudova” koje se odnose na nesporne tražbine može se izdati potvrda o europskom ovršnom naslovu te se one moraju priznati i izvršiti u svim državama članicama.

Međutim, javni bilježnik odbio je izdati potvrdu za rješenje s obrazloženjem da se predmetna tražbina ne može smatrati nespornom u smislu te uredbe. U skladu s hrvatskim pravom, on je predmet prosljedio Općinskom sudu u Novom Zagrebu – Stalnoj službi u Samoboru (Hrvatska). Potonji je Sudu postavio pitanje uključuje li pojam „sud”, koji se upotrebljava u Uredbi, i javne bilježnike u Hrvatskoj (prvi dio pitanja) te može li se na temelju takvog rješenja o ovrsi izdati europski ovršni naslov (drugi i treći dio pitanja).

Činjenice vezane uz predmet C-551/15

Pula Parking, društvo u vlasništvu Grada Pule (Hrvatska), osigurava upravljanje naplatnim javnim parkiralištima u tom gradu. To društvo od Svena Klause Tederahna, čije je prebivalište u Njemačkoj, traži plaćanje izdane mu parkirališne karte. Na temelju računovodstvenih isprava koje potvrđuju postojanje dugovanja glede iznosa navedenog na toj karti, javni je bilježnik protiv S. K. Tederahna donio rješenje o ovrsi.

No, nakon što je S. K. Tederahn protiv tog rješenja podnio prigovor, predmet je upućen Općinskom sudu u Puli-Pola (Hrvatska). Potonji u bitnome pita Sud je li takav ovršni postupak obuhvaćen područjem primjene Uredbe o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima² (prvo pitanje) te jesu li javni bilježnici u Hrvatskoj, kada postupaju u ovršnim postupcima na temelju „vjerodostojne isprave”, obuhvaćeni pojmom „sud” u smislu te uredbe (drugo pitanje).

¹ Uredba (EZ) br. 805/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o uvođenju europskog naloga za izvršenje za nesporne tražbine (SL 2004., L 143, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 172.)

² Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289.; ispravci u SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.)

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
ZAGREB

HRVATSKA ODVJETNIČKA KOMORA
ZAGREB

Prim: 21-04-2017

Broj: 4057/15-2

Broj: Ur 9/16-3

U IME REPUBLIKE HRVATSKE
PRESUDA

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Davorke Lukanović-Ivanišević predsjednice vijeća, dr. sc. Jadranka Juga člana vijeća i suca izvjestitelja i Željka Šarića člana vijeća, kao i odvjetnika Lovre Kovačića i Berislava Živkovića, kao članova vijeća, odlučujući o prizivu Ondreja Peterke, Jana Liške i Hyneka Peroutke, svi iz Zagreba, Hektorovićeve 2, i svi zastupani po punomoćnici Vesni Alaburić, odvjetnici u Zagrebu, protiv rješenja Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore broj 4057/15-2-LJ od 2. lipnja 2016., kojim je potvrđeno rješenje Izvršnog odbora Hrvatske odvjetničke komore broj 4057/15 od 18. siječnja 2016., u sjednici vijeća održanoj 30. studenoga 2016.,

presudio je:

Odbija se priziv Ondreja Peterke, Jana Liške i Hyneka Peroutke kao neosnovan.

Obrazloženje

Rješenjem Izvršnog odbora Hrvatske odvjetničke komore (dalje: IOHOK) broj 4057/12 od 18. siječnja 2016. odbijen je zahtjev podnositelja priziva za davanje prethodne suglasnosti na društveni ugovor o osnivanju odvjetničkog društva Peterka & partners, odvjetničko društvo d.o.o. sa sjedištem ureda u Zagrebu.

Rješenjem Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore (dalje: UOHOK) broj 4057/15-2-LJ od 2. lipnja 2016. odbijene su žalba i dopuna žalbe Ondreja Peterke, Jana Liške i Hyneka Peroutke te je potvrđeno prvostupanjsko rješenje IOHOK.

Protiv rješenja UOHOK Ondrej Peterka, Jan Liška i Hynek Peroutka podnijeli su priziv u kojem predlažu da se isti prihvati kao osnovan te da se nižestupanjska rješenja tijela HOK-a preinače i da se prihvati zahtjev podnositelja za davanje prethodne suglasnosti na društveni ugovor o osnivanju odvjetničkog društva Peterka & partners, odvjetničko društvo d.o.o. sa sjedištem ureda u Zagrebu.

Priziv nije osnovan.

Pobijano rješenje UOHOK, kao i prvostupanjsko rješenje IOHOK, temelje se na odredbi čl. 27. st. 1. i čl. 31. st. 1. Zakona o odvjetništvu („Narodne novine“, broj 9/94, 117/08, 50/09 i 18/11 – dalje: ZO) te je podnositeljima priziva uskraćena prethodna

suglasnost na društveni ugovor o osnivanju odvjetničkog društva iz razloga što je osnovna pretpostavka za osnivanje odvjetničkog društva da su odvjetnici koji žele osnovati takvo društvo upisani u Imenik odvjetnika HOK-a, a podnositelji priziva to nisu, već su upisani u Imenik stranih odvjetnika koji u Republici Hrvatskoj obavljaju odvjetnički poziv pod nazivom zanimanja iz svoje matične države u smislu odredbe čl. 36.b st. 1. ZO. Pritom se u pobijanom rješenju navodi kako odvjetnici iz država članica Europske unije (dalje: EU) koji su upisani u Imenik stranih odvjetnika koji u Republici Hrvatskoj mogu obavljati odvjetnički poziv pod nazivom zanimanja iz svoje matične države mogu obavljati odvjetnički poziv u bilo kojem odvjetničkom društvu osnovanom u Republici Hrvatskoj i čak ne moraju biti članovi tog društva, a omogućeno im je i da zajednički obavljaju djelatnost s odvjetnicima koji su upisani u Imenik odvjetnika HOK-a. UOHOK također smatra da na taj način odredbe čl. 27. st. 1. i čl. 31. st. 1. ZO nisu u suprotnosti sa Direktivom 98/5/EZ Europskog parlamenta i vijeća od 16. veljače 1998. (dalje: Direktiva 98/5/EZ) i to čl. 8. navedene Direktive prema kojoj odvjetnik upisan u državi primateljici pod nazivom iz matične zemlje može obavljati nesamostalnu djelatnost kod drugog odvjetnika, udruženja ili odvjetničkog društva, u javnom ili privatnom trgovačkom društvu, u onoj mjeri u kojoj to država primateljica dopušta odvjetnicima upisanim pod stručnim nazivom iz te države.

Podnositelji priziva navode da je odredba čl. 27. i 31. ZO u suprotnosti sa odredbom čl. 36.b st. 8. ZO koja jasno određuje da odvjetnici iz država članica EU mogu odvjetničko zvanje obavljati kao odvjetničko društvo ili zajednički odvjetnički ured pod nazivom zanimanja iz svoje matične države, a mogu koristiti i naziv odvjetničkog društva ili zajedničkog odvjetničkog ureda kojega je član. Pritom se podnositelji priziva pozivaju na to da su odredbe čl. 5.a i cijele Glave III.a ZO unesene u zakon u rujnu 2008. kada se isti usklađivao s Direktivom 98/5/EZ pa zapravo predstavljaju kasnije odredbe koje derogiraju starije i ranije odredbe čl. 27. i 31. ZO. Osim toga, podnositelji priziva pozivaju se na jasnu odredbu čl. 11. st. 2. Direktive 98/5/EZ koja određuje da svaka država članica će dopustiti da dvoje ili više odvjetnika iz istog udruženja ili iste matične države koji na njezinom državnom području obavljaju djelatnost pod stručnim nazivom iz matične zemlje imaju pristup određenom obliku zajedničkog obavljanja djelatnosti, a ako država primateljica dopušta svojim odvjetnicima izbor između više oblika zajedničkog obavljanja djelatnosti, da će te iste oblike staviti na raspolaganje i takvim odvjetnicima. Pritom podnositelji priziva ističu da Direktiva 98/5/EZ u Republici Hrvatskoj ima, sukladno tumačenju primjene europskog prava, izravni učinak i da svaka država mora osigurati ostvarenje propisanog cilja. Na kraju priziva podnositelji posebno ističu da tijela HOK-a ne razlikuju pravilno oblike pravne pomoći od oblika bavljenja odvjetništvom u organizacionom smislu, a što određuje upravo odredba čl. 36.b toč. 8. ZO.

U smislu odredbe čl. 27. st. 1. ZO dva ili više odvjetnika upisanih u Imenik odvjetnika HOK-a mogu osnovati odvjetnički ured sa svojstvom pravne osobe (odvjetničko društvo). U smislu odredbe čl. 31. st. 1. ZO za osnivanje odvjetničkog društva, odvjetnici – osnivači dužni su pribaviti potvrdu Komore da su upisani u Imenik odvjetnika i da je ugovor o osnivanju sukladan ovom zakonu, statutu i drugim općim aktima HOK-a i kodeksu odvjetničke etike, te bez potvrde Komore društvo se ne može upisati u registar trgovačkih društava. Dakle, iz navedenih odredbi ZO jasno proizlazi da odvjetničko društvo mogu osnovati samo dva ili više odvjetnika koji su upisani u Imenik odvjetnika HOK-a, a ne i odvjetnici koji su upisani u Imenik stranih odvjetnika koji u Republici Hrvatskoj mogu obavljati odvjetnički poziv. Strani odvjetnici u Republici Hrvatskoj mogu obavljati odvjetničko zanimanje na tri načina predviđena u čl. 36.a, čl. 36.b i čl. 36.c ZO. Odvjetnik iz države članice Europske unije koji

obavlja odvjetnički poziv u smislu čl. 36.a ZO u cijelosti je izjednačen sa odvjetnicima u Republici Hrvatskoj i obavlja poziv pod nazivom „odvjetnik“ te između ostalog mora ispunjavati uvjete iz čl. 48. toč. 2., 3., 8., 10., 11., 12. i 13. ZO, kao i položiti ispit iz poznavanja pravnog poretka Republike Hrvatske. Odvjetnici iz država članica EU mogu obavljati odvjetnički poziv i pod nazivom zanimanja iz svoje matične države ako prilože potvrdu o upisu odvjetničke udruge u matičnoj ili nekoj državi, odnosno pri nadležnom tijelu matične države i takvi odvjetnici mogu davati savjete o pravu svoje matične države, o pravu EU, o međunarodnom pravu i o pravu Republike Hrvatske u smislu odredbe čl. 36.c st. 1. ZO, a ne mogu zastupati stranke pred sudovima u Republici Hrvatskoj već mogu djelovati zajedno s odvjetnikom koji u Republici Hrvatskoj ima pravo obavljati odvjetničku djelatnost pod nazivom „odvjetnik“. Na kraju, odvjetnik iz države članice EU koji nije upisan u Imenik stranih odvjetnika na temelju čl. 36.a, čl. 36.b i čl. 36.d ZO smije obavljati pojedine radnje u okviru obavljanja odvjetničke djelatnosti u skladu s odredbama iz čl. 36.c st. 1. i 2. ZO, a sve u smislu odredbe čl. 36.e ZO.

Na temelju navedenih odredbi čl. 36.a, čl. 36.b, čl. 36.c, čl. 36.d i čl. 36.e ZO jasno proizlazi da samo odvjetnik iz države članice EU u smislu odredbe čl. 36.a ZO ispunjava sve uvjete kao i bilo koji odvjetnik u Republici Hrvatskoj i takav odvjetnik se može u smislu odredbe čl. 36.d st. 1. ZO protekom najmanje tri godine obavljanja odvjetničkog poziva upisati kao odvjetnik u Imenik odvjetnika HOK-a. Nadalje, i odvjetnik iz država članice EU koji obavlja odvjetnički poziv pod nazivom zanimanja iz svoje matične države može u smislu odredbe čl. 36.b toč. 7. ZO ako najmanje tri godine redovito i uspješno obavlja odvjetnički poziv u Republici Hrvatskoj se također upisati u Imenik odvjetnika HOK-a i obavljati odvjetnički poziv nadalje pod nazivom „odvjetnik“. Dakle, protekom tri godine od obavljanja odvjetničkog poziva u Republici Hrvatskoj kao odvjetnik iz države članice EU upisan u Imenik stranih odvjetnika u Republici Hrvatskoj pod nazivom zanimanja iz svoje matične države ima mogućnost biti upisan u Imenik odvjetnika HOK-a sa svim pravima kao i ostali odvjetnici pa tako i s pravom osnivanja odvjetničkog društva jer na taj način zadovoljava pretpostavke iz čl. 27. st. 1. i čl. 31. st. 1. ZO.

Stoga po pravnom shvaćanju ovog vijeća, odvjetnici iz država članica EU koji odvjetničko zanimanje obavljaju pod nazivom zanimanja iz svoje matične države nisu onemogućeni u osnivanju odvjetničkog društva jer takvu mogućnost stječu nakon tri godine obavljanja odvjetničkog zanimanja u smislu odredbe čl. 36.b st. 7. ZO ukoliko redovito i uspješno obavljaju odvjetnički poziv u Republici Hrvatskoj. Na taj način Republika Hrvatska je u cijelosti u ZO implementirala odredbu čl. 11. st. 2. Direktive 98/5/EZ jer je i odvjetnicima iz država članice EU koji obavljaju odvjetnički poziv u Republici Hrvatskoj pod nazivom zanimanja iz svoje matične države omogućila iste oblike obavljanja odvjetničkog poziva kao i svojim odvjetnicima. Kod toga ovaj sud posebno ističe da u smislu odredbe čl. 11. st. 2. Direktive 98/5/EZ jasno proizlazi da će država primateljica staviti na raspolaganje iste organizacijske oblike obavljanja odvjetništva stranim odvjetnicima kao što dopušta svojim odvjetnicima, a sam način na koji će ti odvjetnici zajednički obavljati djelatnost u državi primateljici uređuju se zakonima i drugim propisima te države. Stoga nisu osnovani navodi podnositelja priziva da Republika Hrvatska nije implementirala čl. 11. st. 2. Direktive 98/5/EZ u ZO, odnosno u svoj pravni sustav.

Ovaj sud djelomično prihvaća navode podnositelja priziva koji ukazuju na svojevrsnu kontradiktornost i nejasnoću odredbi čl. 27. st. 1. i čl. 31. st. 1. ZO u odnosu na odredbu čl. 36.b st. 8. ZO. Naime, kada se strogo gramatički i formalno tumači odredba čl. 36.b toč. 8.

- 4 -

Ur 9/16-3

ZO proizlazilo bi da odvjetnici iz država članica EU koji obavljaju odvjetnički poziv pod nazivom zanimanja iz svoje matične države mogu taj poziv obavljati kao odvjetničko društvo ili zajednički odvjetnički ured, a što je u suprotnosti s već navedenim odredbama čl. 27. st. 1. i čl. 31. st. 1. ZO. Međutim, ovaj sud smatra da odredbu čl. 36.b toč. 8. ZO treba tumačiti na način da odvjetnici iz država članica EU koji su upisani u Imenik stranih odvjetnika pod nazivom zanimanja iz svoje matične države mogu svoje odvjetničko zvanje na način kako im je to dopušteno u smislu odredbe čl. 36.c ZO obavljati u odvjetničkom društvu ili u zajedničkom odvjetničkom uredu, a pri čemu mogu koristiti naziv odvjetničkog društva ili zajedničkog odvjetničkog ureda kojeg su član. Stoga odredbu čl. 36.b st. 8. ZO treba tumačiti da se ista odnosi na obavljanje odvjetničkog poziva, između ostalog i u odvjetničkom društvu, a ne i da je to pravo na osnivanje odvjetničkog društva. Međutim, bez obzira na takvu odredbu čl. 36.b st. 8. ZO odvjetnicima iz država članica EU upisanih u Imenik stranih odvjetnika pod nazivom zanimanja iz svoje matične države nije onemogućeno osnivanje odvjetničkih društava pod pretpostavkama iz čl. 36.b st. 7. ZO.

Također je potrebno napomenuti da cilj i svrha implementacije Direktive 98/5/EZ u hrvatski pravni sustav i reguliranje obavljanja odvjetničkog zanimanja stranih odvjetnika iz država članica EU u Republici Hrvatskoj ima dvostruki značaj. S jedne strane treba se onemogućiti diskriminiranje stranih odvjetnika iz država članica EU koji obavljaju odvjetnički poziv u Republici Hrvatskoj, pa tako i u odnosu na oblike obavljanja tog poziva u organizacijskom smislu, ali s druge strane ne smiju se diskriminirati niti domaći odvjetnici. Naime, odvjetničko društvo u Republici Hrvatskoj ne može osnovati bilo koji poduzetnik nego dva ili više odvjetnika koji su prethodno ispunili sve pretpostavke za obavljanje odvjetničkog poziva u Republici Hrvatskoj pa tako ispunili i sve uvjete iz odredbe čl. 48. ZO. Odvjetnici iz drugih država EU koji obavljaju odvjetnički poziv pod nazivom zanimanja iz svoje matične države stekli su pretpostavke za obavljanje takvog zanimanja po raznim propisima svojih zemalja koji se mogu u bitnom razlikovati i biti znatno manji nego što je to potrebno u Republici Hrvatskoj. Stoga je potpuno prihvatljivo i u skladu sa Direktivom 98/5/EZ da takvi odvjetnici imaju rok od tri godine u kojem je potrebno da redovito i uspješno obavljaju odvjetnički poziv u Republici Hrvatskoj pod nazivom zanimanja iz svoje matične države nakon čega su im otvorene sve mogućnosti za obavljanje odvjetničkog poziva u Republici Hrvatskoj, pa tako i u organizacijskom smislu.

Stoga je u smislu odredbe čl. 57. st. 1. Zakona o upravnim sporovima („Narodne novine“, broj 20/10, 143/12, 152/14 i 94/16) u vezi čl. 60. st. 3. ZO odlučeno kao u izreci.

Zagreb, 30. studenoga 2016.

Predsjednica vijeća:
Davorka Lukanović-Ivanišević, v.r.

ZA TOČNOST OTPRAVKA
Ovlašteni službenik:
Voditelj Pisarnice za prijem i otpremu

Mirko Paša

Povezana društva i institut ustupanja radnika

1. Povezana društva

1.1 Pojam povezanih društava

U suvremenom poslovanju u pravilu su trgovačka društva statusnopravno i gospodarski samostalna, međutim u praksi su sve češći slučajevi u kojima dolazi do povezivanja društava kapitala.

Povezana društva (*engl.* related enterprises, *njem.* verbundene Gesellschaften) pravno su samostalna društva koja su međusobno povezana kapitalom ili poduzetničkim ugovorima između kojih postoji određen stupanj ovisnosti.

Problematika povezanih društava eksplicitno je uređena u njemačkom, slovenskom i hrvatskom pravu, dok je to izostalo u francuskom i engleskom pravu koje polazi od određenih općih pravnih instituta.¹

U Europskoj uniji materija prava povezanih društava posredno je harmonizirana Sedmom smjernicom o konsolidaciji godišnjih financijskih izvješća iz 1983. godine, koja uređuje obvezu vladajućeg društva za objedinjavanjem godišnjih financijskih izvješća vladajućeg i svih ovisnih društava, te Trinaestom smjernicom o ponudama za preuzimanje dioničkih društava iz 2004. godine, koja uređuje obvezu društva stjecatelja kontrolnog paketa dionica za davanjem ponude za preuzimanje ostalih dionica ciljanog društva koje drže manjinski dioničari.²

1 Jurić, D., *Transparentnost statusnih i financijskih odnosa povezanih društava*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 27., br. 2., 2006., str. 639.-640.

2 Horak H., Dumančić, K., Pecotić Kaufman, J., *Uvod u europsko pravo društava*, Školska knjiga, Zagreb, 2010.,

Razlozi zakonskog reguliranja povezanih društava u hrvatskom pravu očituju se u:

- zaštitu ovisnog društva
- zaštitu vjerovnika
- zaštitu manjinskih vanjskih dioničara/članova
- zaštitu vladajućeg društva i njegovih manjinskih dioničara.³

Razlozi za povezivanje društava kapitala u suvremenim uvjetima poslovanja naročito se ogledaju u sljedećim poslovnim ciljevima:

- fiskalna prednost i podjela rizika
- ostvarenje veće racionalizacije kao i lakše upravljanje
- proširenje izvora financiranja
- diktiranje uvjeta na tržištu i sprječavanje uzajamne konkurencije između povezanih društava
- poduzimanje efikasnijih mjera za poboljšanje prodaje proizvoda i vršenje usluga na svjetskom tržištu
- postizanje povoljnijeg položaja povezanih društava kako u državi sjedištu tako i na globalnom tržištu.

1.2 Vrste povezanih društava

Povezana društva pravno su samostalna društva koja u međusobnom odnosu mogu stajati kao:

- 1) društvo koje u drugome društvu ima većinski udjel ili većinsko pravo u odlučivanju
- 2) ovisno i vladajuće društvo

str. 364. i 388.

3 Mlikotin Tomić, D., Horak, H., *Trgovačko pravo – društva*, Školska knjiga, Zagreb, 2009., str. 174.

Piše:
dr. sc. Dragan Zlatović, prof. v. š.,

.....
pročelnik Upravnog
odjela Veleučilišta u
Šibeniku

- 3) društva koncerna
- 4) društva s uzajamnim udjelima
- 5) društva povezana poduzetničkim ugovorima.

Temelj povezivanja društava može biti kapital odnosno poduzetnički ugovor.⁴

Kod povezanih društava vladajuće društvo dobiva značajne ovlasti u odnosu na ovisna društva te utječe na njihovo poslovanje, što može dovesti do ugrožavanja načela pravne samostalnosti trgovačkog društva i načela očuvanja temeljnog kapitala društva.

Zakon o trgovačkim društvima (ZTD) povezana društva definira kao pravno samostalna društva koja u međusobnom odnosu mogu stajati kao:

- društvo koje u drugome društvu ima većinski udjel ili većinsko pravo u odlučivanju
- ovisno i vladajuće društvo
- društvo koncerna
- društva s uzajamnim udjelima
- društva povezana poduzetničkim ugovorima.

1.2.1. Društvo s većinskim udjelom i društvo s većinskim pravom odlučivanja u drugome društvu

Većinsko sudjelovanje u drugom društvu moguće je prema ZTD-u kada jedno društvo ima većinu udjela u drugom društvu i kada jedno društvo ima u drugom društvu većinsko pravo odlučivanja.⁵

Prema odredbi čl. 474. ZTD-a, ako jedno društvo ima većinu udjela ili većinsko pravo odlučivanja u drugome pravno samostalnome društvu (većinsko sudjelovanje), smatra se da se to drugo društvo nalazi u većinskom sudjelovanju, a prvo društvo je društvo s većinskim sudjelovanjem u njemu.

Koliki udjel pripada jednome društvu određuje se kod društava kapitala na temelju od-

nosa nominalnog iznosa udjela koji mu pripada prema ukupnome temeljnome kapitalu drugoga društva, a ako je to društvo izdalo dionice bez nominalnog iznosa – brojem tih dionica koje mu pripadaju. Vlastite udjele društva treba odbiti od temeljnog kapitala. S vlastitim udjelima društva izjednačuju se udjeli koji pripadaju nekome drugome tko ih drži za račun toga društva.

Koji broj glasova u skupštini društva pripada nekom društvu, određuje se prema odnosu broja glasova kojima se ono može koristiti na temelju udjela koji mu pripadaju, prema ukupnom broju svih glasova. Od ukupnog broja glasova moraju se odbiti glasovi koji pripadaju vlastitim udjelima i udjelima koje netko drugi drži za račun tog društva.

Kao udjeli koji pripadaju društvu računaju se i oni udjeli koji pripadaju društvu koje je o njemu ovisno ili koje za njegov račun, ili za račun društva koje je o njemu ovisno, drži netko drugi, a ako društvo pripada trgovcu pojedincu i udjeli koji inače ulaze u njegovu imovinu.

1.2.2 Ovisno i vladajuće društvo

U smislu odredbe čl. 475. ZTD-a, ovisno je društvo pravno samostalno društvo na koje neko drugo društvo (vladajuće društvo) može imati neposredno ili posredno prevladavajući utjecaj.⁶

Pretpostavlja se da je društvo koje se nalazi u većinskom sudjelovanju ovisno o društvu koje u njemu ima većinski udjel.

Smatra se da neko društvo može imati prevladavajući utjecaj u drugome društvu ako kao dioničar ili član društva ima pravo izabrati odnosno imenovati i opozvati imenovanje, odnosno razriješiti većinu članova uprave, odnosno većinu izvršnih direktora ili članova nadzornog odbora odnosno upravnog odbora društva ili na temelju sporazuma sklopljenog s drugim dioničarima ili članovima tog društva ima kontrolu nad većinom glasačkih prava u društvu.

4 Slakoper, Z., Buljan, V., *Trgovačka društva prema Zakonu o trgovačkim društvima i domaćoj i inozemnoj sudskoj praksi*, TEB – Poslovno savjetovanje, Zagreb, 2010., str. 519.

5 Petrović, S., Ceronja, P., *Osnove prava društava*, šesto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2010., str. 209.

6 Gorenc, V., *Trgovačko pravo – društva*, Školska knjiga, Zagreb, 1996., str. 455.

1.2.3. Koncern i koncernsko društvo

1.2.3.1. Pojam koncerna

Koncern je reguliran odredbom čl. 476. ZTD-a.

O koncernu se govori u situacijama kada se vladajuće i jedno ili više ovisnih društava objedine jedinstvenim vođenjem od strane vladajućega društva. Naime, ako se vladajuće i jedno ili više ovisnih društava objedine jedinstvenim vođenjem od strane vladajućeg društva, ona čine koncern, a pojedinačna društva su društva koncerna. Smatra se da su jedinstvenim vodstvom objedinjena društva među kojima je sklopljen ugovor o vođenju poslova društva (članak 479. ZTD-a) ili od kojih se jedno društvo priključuje drugome (članak 503. ZTD-a). Pretpostavlja se da ovisno i vladajuće društvo čine koncern.⁷

Ako su pravno samostalna društva, a da jedno nije ovisno o drugome, spojena zajedničkim vođenjem, ona čine koncern, a pojedinačna društva su društva koncerna. Dakle, koncern nije pravna osoba ili novi oblik trgovačkog društva, ali u sklopu koncerna sva su društva pravne osobe. Koncern predstavlja takvu vrstu povezanih društava kod kojeg su dva ili više pravno samostalnih trgovačkih društava povezana jedinstvenim vođenjem poslova (čl. 476. ZTD-a).

U gospodarskom smislu, koncern predstavlja jedinstveni gospodarski subjekt, jer se poduzetničko planiranje obavlja za cijeli koncern, a ne za pojedina društva koncerna.

Pod jedinstvenim vođenjem podrazumijeva se vođenje poslova više trgovačkih društava od strane istih osoba, a ta trgovačka društva smjeraju postizanju jednog nadređenog cjelovito-poduzetničkog interesa, na način kako je to postavljeno u pogonskim odjelima u okviru jednog jedinstvenog planiranja trgovačkih društava. Pritom je za postojanje jedinstvenog vođenja dovoljno ostvarivanje jedinstvenog organiziranja i financiranja djelatnosti trgovačkih društava.⁸

Načini nastanka koncerna su različiti:

- postojeće trgovačko društvo osnuje novo trgovačko društvo na koje će prenijeti dio svoje imovine i određene djelatnosti
- slučaj kada jedno trgovačko društvo preuzima dionice, odnosno udjele u drugim društvima od njihovih dotadašnjih članova
- sklapanjem ugovora o vođenju poslova društva, kada taj ugovor najčešće slijedi nakon već postojeće povezanosti društava kapitala.

1.2.3.2. Vrste koncerna

Mogu postojati sljedeće vrste koncerna:

- stvarni koncern
- ugovorni koncern
- priključena društva.

Stvarni koncern postoji kada među društvima postoji jedinstveno i zajedničko vođenje. Vladajuće društvo to provodi na temelju posjedovanja većinskog kapitala. Kriterij ovisnosti postoji kada vladajuće društvo radi poslove financiranja, planiranja, imenuje i smjenjuje upravu, zapošljava radnike.

Ugovorni koncern nastaje kada postoji ugovor o vođenju poslova društva – poduzetnički ugovor u društvu.

Priključenje predstavlja potpunu gospodarsku integraciju jednog društva kapitala (priključeno društvo) u drugo društvo kapitala (glavno društvo), u kojoj oba društva zadržavaju pravnu samostalnost. Priključena društva nastaju kada skupština društva donese odluku o priključenju drugom društvu ako sve dionice odnosno jedan udjel u društvu drži buduće glavno društvo.

Pretpostavke za priključenje trgovačkih društava utvrđene su u ZTD-u i očituju se u sljedećim odrednicama:

- priključeno društvo i glavno društvo moraju biti društva kapitala (dioničko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću)
- glavno društvo mora biti društvo kapitala sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, jer ono odgovara vjerovnicima za obveze priključenog društva
- buduće glavno društvo mora držati najmanje 95 % udjela budućeg priključenog društva

⁷ Brčić, G., *Trgovačko pravo*, RRIF Plus, Zagreb, 2004., str. 69.-70.

⁸ Mlikotin Tomić, D., Horak, H., *op. cit.*, str. 181.

– odluku o priključenju donose skupštine budućeg glavnog i priključenog društva.

Oblici priključenja prema ZTD-u su:

- a) redovito priključenje – kad glavno društvo drži sve udjele u priključenom društvu
- b) priključenje odlukom većine – kad vladajuće društvo drži više od 95 % udjela u priključenom društvu.⁹

Kod redovitog priključenja, prema odredbi čl. 503. ZTD-a, glavna skupština dioničkog društva, odnosno skupština društva s ograničenom odgovornošću, može donijeti odluku o priključenju društva drugome dioničkom društvu ili društvu s ograničenom odgovornošću čije je sjedište u Republici Hrvatskoj (glavnome društvu), ako sve dionice društva, odnosno jedini udjel u društvu, drži buduće glavno društvo. Odluka o priključenju pravovaljana je ako se s njome suglasi skupština budućega glavnog društva. Odluka o davanju suglasnosti donosi se glasovima koji predstavljaju najmanje tri četvrtine temeljnog kapitala zastupljenog u skupštini društva pri donošenju odluke. Statutom se može predvidjeti da je za to potrebna veća većina, a može se zahtijevati i ispunjenje dodatnih pretpostavki. Uprava, odnosno izvršni direktori i predsjednik nadzornog odbora ako ga društvo ima priključenog društva, moraju podnijeti prijavu za upis priključenja u sudski registar u kojemu je ono upisano. U prijavi se mora navesti tvrtka glavnog društva. Prijavi se prilažu odluka skupštine glavnog društva o davanju suglasnosti za priključenje, zapisnik sa skupštine koja je donijela odluku o priključenju, njegovi prilozi u originalu ili u javno ovjerenom prijepisu ili preslici, te izjava uprave, odnosno izvršnih direktora, da odluka o priključenju nije pobijana ili da je pobijanje pravo-moćno odbijeno.

Društvo je priključeno glavnom društvu upisom priključenja u sudski registar na čijem je području sjedište društva koje se priključuje. Nakon upisa priključenja u sudski registar nedostaci u odluci o priključenju ne

utječu na valjanost provedenog priključenja. Uklanjanje tog učinka upisa ne može se tražiti kao naknada štete.

Prema odredbi čl. 504. ZTD-a, do priključenja društava može doći i odlukom većine. Naime, skupština dioničkog društva, odnosno društva s ograničenom odgovornošću, može donijeti odluku o priključenju društva drugome dioničkome društvu, odnosno društvu s ograničenom odgovornošću koje ima sjedište u Republici Hrvatskoj, i onda kada dionice društva, odnosno uddjel u društvu u ukupnom iznosu koji čini devedeset i pet posto (95 %) temeljnog kapitala društva drži buduće glavno društvo. Vlastite dionice i dionice, odnosno udjeli, koje netko drugi drži za račun društva odbijaju se od temeljnog kapitala društva.

1.2.4. Društva s uzajamnim udjelima

Društva s uzajamnim udjelima su društva kapitala sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja su povezana tako da svako društvo ima više od četvrtine udjela u drugome društvu. Za utvrđenje pripada li nekome društvu više od četvrtine udjela u drugome društvu primjenjuju se odredbe članka 474. stavka 2. i 4. ZTD-a.¹⁰

Ako jednome od društava s uzajamnim udjelima pripada većinski udjel u drugome društvu, ili ako jedno društvo može imati neposredno ili posredno vladajući utjecaj na drugo društvo, jedno društvo treba smatrati vladajućim, a drugo ovisnim društvom.

Ako svakome od društava s uzajamnim udjelima pripada većinski udjel u drugome društvu ili ako svako od tih društava može imati neposredno ili posredno vladajući utjecaj na drugo društvo, oba se društva smatraju vladajućim i ovisnim.

Prema odredbi čl. 511. ZTD-a, ako društvo kapitala i neko drugo takvo društvo imaju udjele jedno u drugome, mogu, ako im je poznato takvo sudjelovanje u udjelima, odnosno ako im je ono priopćeno u skladu s odredbom članka 478. ZTD-a, koristiti prava iz udjela koja jedno društvo ima u drugo-

⁹ Ledić, D., *Pravo društava i trgovačko pravo – ogledi*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2002., str. 156.

¹⁰ Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, str. 216.

me, najviše do četvrtine svih udjela drugoga društva. To ne vrijedi za pravo da se steknu nove dionice pri povećanju temeljnoga kapitala iz sredstava društva. Ako je društvo sa svoje strane poslalo drugome društvu obavijest o uzajamnim udjelima, navedeno ograničenje ne vrijedi prije nego što ono primi takvu obavijest od drugoga društva, odnosno prije nego što mu postojanje međusobnih udjela postane poznato. Društva s uzajamnim udjelima moraju se bez odgađanja obavještavati o visini vlastitoga udjela i o svim nastalim promjenama koje su s time u vezi.

Odredbe članka 511. ZTD-a ne primjenjuju se na društva koja su prema čl. 477. st. 2. i 3. ZTD-a vladajuća ili ovisna.

Čim jedno društvo stekne više od četvrtine dionica ili udjela u nekome društvu kapitala sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, mora o tome u smislu čl. 478. ZTD-a bez odgađanja pisano obavijestiti to društvo. Čim društvo stekne većinsko sudjelovanje u drugome, mora o tome bez odgađanja pisano obavijestiti to društvo. Ako udjel u društvu postane manji od onoga zbog kojeg je postojala obveza obavještavanja, društvo se o tome mora pisano obavijestiti bez odgađanja.¹¹

1.2.5. Društva povezana poduzetničkim ugovorima

Povezana društvo kao pravno samostalna društva u međusobnom odnosu mogu stajati i kao društva povezana poduzetničkim ugovorima.

Među tim poduzetničkim ugovorima naročito se ističu ugovor o vođenju poslova društva i ugovor o prijenosu dobiti, iako egzistiraju i drugi poduzetnički ugovori.¹²

Ugovor kojim društvo kapitala podvrgava vođenje poslova društva drugome društvu jest ugovor o vođenju poslova društva. Ugovor kojim se takvo društvo obvezuje da će drugome društvu prenijeti cijelu svoju dobit jest ugovor o prijenosu dobiti. Ugovorom o prijenosu cijele dobiti smatra se i ugovor ko-

jim se društvo kapitala obvezuje da će svoje poduzeće voditi za račun drugoga društva (ugovor o vođenju vlastitog poduzeća).

Postave li se društva, koja nisu međusobno ovisna, ugovorom pod jedinstvenu upravu, a da time jedno od njih ne postane ovisno o drugoj strani, takav ugovor nije ugovor o vođenju poslova društva.

Ostali poduzetnički ugovori su oni ugovori kojima se društva kapitala:

- 1) obvezuju da će svoju dobit ili dobit pojedinih dijelova svog poduzeća (svojih pogona) u potpunosti ili djelomično udružiti s dobiti drugih društava ili pojedinih pogona tih društava radi podjele zajedničke dobiti (ugovor o zajednici dobiti)
- 2) obvezuju da će dio svoje dobiti ili dobiti pojedinih dijelova svog poduzeća (pogona) u potpunosti ili djelomično prenijeti nekome drugome (ugovor o djelomičnom prijenosu dobiti)
- 3) obvezuju da će svoje poduzeće ili dio svoga poduzeća (pogon) dati u zakup drugome (ugovor o zakupu poduzeća ili pogona) ili da će svoje poduzeće ili dio svoga poduzeća prepustiti da ga drugi vodi u ime društva, a za svoj račun (ugovor o prepuštanju poduzeća ili pogona).

Ne smatraju se ugovorima o djelomičnom prijenosu dobiti ugovor s članovima uprave, odnosno izvršnim direktorima i članovima nadzornog, odnosno upravnog odbora, ili s pojedinim zaposlenima u društvu, o njihovu sudjelovanju u dobiti društva, ni ugovori o udjelu u dobiti društva u okviru ugovora iz tekućeg poslovanja ili ugovora o licenci.

Poduzetnički je ugovor valjan kad se s njime suglasi skupština društva. Odluka o tome donosi se glasovima koji predstavljaju najmanje tri četvrtine temeljnog kapitala zastupljenog na skupštini društva pri donošenju odluke. Statutom se može odrediti da je za to potrebna veća većina, a može se zahtijevati i ispunjenje dodatnih pretpostavki.

Ugovor o vođenju poslova društva ili o prijenosu dobiti valjan je, ako je druga ugovorna strana društvo kapitala, kada se s njime su-

¹¹ Gorenc, V., *op. cit.*, str. 457.

¹² Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, str. 217.

glasi skupština toga društva. Ugovor mora biti sastavljen u pisanom obliku.¹³

Uprava, odnosno izvršni direktori svakog društva čija glavna skupština odnosno skupština treba prema prethodnim stavcima ovoga članka odobriti poduzetnički ugovor, moraju sastaviti pisano izvješće u kojem se pravno i gospodarski obrazlažu razlozi za sklapanje poduzetničkog ugovora i njegov sadržaj.

Poduzetnički ugovor mora pregledati jedan ili više revizora. Revizore imenuje uprava ovisnoga društva ili na njezin zahtjev sud u čiji je sudski registar ovisno društvo upisano. Revizori moraju izraditi pisano izvješće o obavljenoj reviziji. Revizija nije potrebna ako sve dionice odnosno udjele u ovisnome društvu drži vladajuće društvo.

Registarskome sudu mora se podnijeti prijava za upis poduzetničkog ugovora u sudski registar i u njoj navesti postojanje i vrstu poduzetničkog ugovora, kao i ime druge ugovorne strane, a ako je riječ o ugovoru o prijenosu dobiti i sporazum o visini dobiti koja se prenosi.¹⁴ Prijavi se prilažu ugovor i zapisnik sa skupštine društva koja se s njime suglasila, a ako je on pravovaljan tek nakon što se s njime suglasi skupština druge ugovorne strane, i zapisnik s te skupštine s priložima u originalu ili u javno ovjerenome prijepisu ili preslici. Ugovor stupa na snagu kada ga se upiše u sudski registar sjedišta društva.

Poduzetnički ugovor može se otkazati samo krajem poslovne godine ili krajem nekog drugog obračunskog razdoblja koje je određeno ugovorom. Povratno otkazivanje ugovora nije dopušteno. Otkaz se mora dati u pisanom obliku.¹⁵

Poduzetnički ugovor može se raskinuti iz važnog razloga i bez pridržavanja otkaznog roka. Važan je razlog kada se može predviđjeti da druga ugovorna strana neće biti u stanju ispuniti svoje obveze iz ugovora.

Odmah po prestanku poduzetničkoga ugo-

vora mora se registarskome sudu podnijeti prijava za upis prestanka toga ugovora u sudski registar i navesti razlog i vrijeme prestanka.¹⁶

2. Ustupanje radnika povezanom društvu prema ZOR/14

Odredbom čl. 10. st. 3. Zakona o radu (Narodne novine, broj 93/14, dalje: ZOR) unesena je novina u hrvatsko radno zakonodavstvo te je uređeno ustupanje radnika povezanom društvu s društvom poslodavca. Kad poslodavac nema potrebe za radom određenih radnika, može svoga radnika privremeno ustupiti u s njim povezano društvo u smislu posebnog propisa o trgovačkim društvima, u trajanju od neprekidno najduže šest mjeseci, na temelju sporazuma sklopljenog između povezanih poslodavaca i pisane suglasnosti radnika.

Ova odredba odnosi se na samo ograničeni krug poslodavaca pravnih osoba odnosno na trgovačka društva iz ZTD-a. Od primjene čl. 10. st. 3. ZOR-a isključeni su poslodavci fizičke osobe.

Ustupanje može biti samo privremenog karaktera, odnosno mora biti vremensko ograničeno na najviše šest mjeseci te se ne može raditi o trajnom ustupanju radnika drugom poslodavcu. Međutim, nema zakonskih smetnji da po isteku tog razdoblja isti radnik bude opet upućen, uz svoju suglasnost, na rad kod istog povezanog društva, s time da se radnik između dva ustupanja faktički i formalno vrati matičnom poslodavcu barem na jedan dan.¹⁷ Drugi poslodavac kojem se radnici ustupaju može biti samo povezano društvo u smislu ZTD.-a.

Pretpostavka ustupanja isključivo je nepostojanje potrebe za radom određenih radnika kod njihova poslodavca, što je faktičko ali i pravno pitanje.

Temelj ustupanja je sporazum kojeg sklapa poslodavac s povezanim društvom, koji nema pravnog učinka ako izostane pisana

¹³ Gorenc, V., *op. cit.*, str. 460.

¹⁴ Eraković, A., *Komentar Zakona o trgovačkim društvima*, Organizator, Zagreb, 2008., str. 604.

¹⁵ Slakoper, Z., Buljan, V., *op. cit.*, str. 539.

¹⁶ Eraković, A., *op. cit.*, str. 606.

¹⁷ Tako Čavrak, D. i dr., *Detaljni komentar novog Zakona o radu*, Rosip, Zagreb, 2014., str. 54.

suglasnost radnika koji se ustupa povezanom društvu.

Sporazum o ustupanju radnika mora sadržavati podatke o:

- 1) nazivu i sjedištu povezanih poslodavaca
- 2) imenu, prezimenu i prebivalištu radnika
- 3) datumu početka i završetka privremenog ustupanja
- 4) mjestu rada i poslovima koje će radnik obavljati
- 5) plaći, dodacima na plaću i razdobljima isplate
- 6) trajanju redovitog radnog dana ili tjedna.

Pisana suglasnost radnika na sporazum o ustupanju radnika povezanom smatrat će se dodatkom ugovora o radu kojim će se na određeno vrijeme ugovoriti obavljanje poslova kod povezanog poslodavca.

Na ustupanje radnika povezanom društvu ne primjenjuju se odredbe poglavlja 6. ZOR-a o privremenom zapošljavanju preko agencija za privremeno zapošljavanje, što i otvara niz pitanja u praktičnoj primjeni ZOR-a, jer bi inače te odredbe mogle poslužiti kao supsidijarne i za taj oblik ustupanja radnika.

Povezani se poslodavac u odnosu na ustupljenog radnika smatra poslodavcem u smislu obveza primjene odredbi ovog i drugih zakona i propisa kojima su uređeni sigurnost i zaštita zdravlja na radu. Dakle, ovdje se referira na Zakon o zaštiti na radu (Narodne novine, broj 71/14) koji u odredbi čl. 25. st. 1. regulira kako se ozljeda na radu i profesionalna bolest koju je radnik pretrpio obavljajući poslove za poslodavca smatra da potječe od rada i poslodavac za nju odgovara po načelu objektivne odgovornosti. Zbog toga će upravo povezano društvo kao povezani poslodavac odgovarati ustupljenom radniku za štetu koja nastane u vezi s radom za vrijeme obavljanja poslova ustupljenog radnika kod toga poslodavca, kao i za štetu koja tom radniku nastane u vezi s profesionalnom bolesti koja je vezana za obavljanje poslova tijekom ustupanja.¹⁸

¹⁸ Tako i Milković, D., *Novi zakon o radu*, u Godišnjak 21. "Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i sudske prakse", Organizator, Zagreb, 2014., str. 146.

Ustupanje radnika povezanom društvu jest iznimka, te se ne bi načelno smjelo negativno reflektirati na postojeći ugovor o radu koji on ima sa svojim matičnim poslodavcem, što bi značilo da on kod povezanog društva ima obavljati poslove iz svog ugovora o radu za istu plaću koja je ugovorena tim ugovorom o radu. Kako se i te odredbe imaju tumačiti *in favorem laboratores*, ima tumačenja da ustupljeni radnik kod povezanog društva može primati veću plaću od one koja je određena ugovorom o radu s matičnim poslodavcem, ali ne i manju plaću.¹⁹

Međutim, kako je izričito predviđeno odredbom čl. 10. st. 4. ZOR-a da sporazum o ustupanju između povezanih poslodavaca sadrži i podatke o plaći, dodacima na plaću i razdobljima isplate, na što radnik daje pisanu suglasnost, smatramo kako je moguća i situacija da se sporazumom utvrdi i manja plaća od one iz temeljnog ugovora o radu, odnosno da plaću ustupljenom radniku za vrijeme trajanja ustupanja isplaćuje povezano društvo kojemu je radnik ustupljen. Jasno, manja plaća egzistirala bi samo za vrijeme trajanja ustupanja povezanom društvu, a radnik to potvrđuje svojom suglasnošću na sporazum povezanih poslodavaca o njegovom ustupanju.

U pogledu otkaza ugovora o radu ustupljenog radnika, prevladava mišljenje kako to mogu samo matični poslodavac i radnik, a ne i povezano društvo.²⁰

Najteži prekršaj poslodavca iz čl. 229. st. 1. toč. 2.) ZOR-a, za koji je predviđena novčana kazna od 61.000 do 100.000 kuna, čini onaj poslodavac pravna osoba koji svog radnika privremeno ustupi u društvo koje s njim nije povezano u smislu posebnog propisa o trgovačkim društvima, ili ga ustupi u trajanju dužem od neprekidno šest mjeseci, ili ga ustupi bez sklopljenog sporazuma (članak 10. stavak 3. ZOR-a). Novčanom kaznom od 7.000 do 10.000 kuna za taj će se prekršaj kazniti odgovorna osoba pravne osobe. Ako je prekršaj počinjen u odnosu na maloljetnika, iznos novčane kazne se udvostručuje.

¹⁹ *Loc. cit.*

²⁰ *Ibid.*, str. 147.

Prikaz odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 14. prosinca 2016. U-III-2335/2016.

(Načelo pravičnog suđenja, načelo jednakosti oružja)

Pripremio:
Darko Horvat

.....
poslovni tajnik
HOK-a

Ustavni sud Republike Hrvatske usvojio je ustavnu tužbu D. B. iz B. i ukinuo presude Visokog upravnog suda Republike Hrvatske i Upravnog suda u Zagrebu.

Naime, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje priznao je D. B. pravo na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad i odredio visinu te mirovine. U navedenom je postupku HZMO, na temelju mišljenja ovlaštenog vještaka, utvrdio da kod D. B. postoji trajan gubitak radne sposobnosti, dijelom zbog bolesti zadobivene u obrani suvereniteta Republike Hrvatske, a dijelom kao posljedica bolesti nastale izvan okolnosti iz Domovinskog rata. Povjerenstvo za reviziju ocjene invalidnosti Ministarstva branitelja provelo je reviziju nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka, te dalo suglasnost na ocjenu vještaka. Protiv prvostupanjskog rješenja HZMO-a D. B. je izjavio žalbu koju je drugostupanjsko tijelo HZMO-a odbilo kao neosnovanu, navodeći da su činjenice u prvostupanjskom postupku točno utvrđene, a što je potvrđeno i nalazom i mišljenjem višeg vještaka u Zagrebu pribavljenim u povodu žalbe.

Protiv drugostupanjskog rješenja D. B. je podnio tužbu Upravnom sudu u Zagrebu pobijajući prvostupanjsko i drugostupanjsko upravno rješenje i tražeći vještačenje sudskog vještaka, a ne vještaka HZMO-a. Upravni sud

odbio je provođenje vještačenja sudskog vještaka i u cijelosti prihvatio vještačenje vještaka HZMO-a, te odbio tužbeni zahtjev D. B. za poništenjem upravnog rješenja. Presuda Upravnog suda u Zagrebu potvrđena je i presudom Visokog upravnog suda. Visoki upravni sud u odnosu na neizvođenje predloženog dokaza sudskog vještačenja navodi da stranke u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima mogu predlagati koje činjenice treba utvrditi kao i dokaze kojima se one mogu utvrditi, ali sud nije vezan tim prijedlozima, te da su provedena vještačenja vještaka HZMO-a dala stručno i prihvatljivo obrazložene nalaze i mišljenja.

U ustavnoj tužbi D. B. ponavlja prigovore koje je iznio u žalbi Visokom upravnom sudu i u upravnoj tužbi, posebno ističući povredu načela jednakosti oružja, jer mu je odbijen jedini dokazni prijedlog, tj. provođenje sudsko-medicinskog vještačenja kojim bi se utvrdilo jesu li upravna tijela pravilno utvrdila postotak invalidnosti koji je uzrokovan bolešću zadobivenom u obrani suvereniteta Republike Hrvatske, upirući pritom na to da je riječ o vještačenju vještaka jedne strane u sporu.

U svojoj odluci kojom obrazlaže usvajanje ustavne tužbe, Ustavni sud se poziva na odredbu čl. 29. Ustava Republike Hrvatske prema kojoj svatko ima pravo da sud pravično

odluči o njegovim pravima i obvezama, navodeći da pravni položaj stranaka i njihovih zastupnika mora biti jednak, odnosno da sudovi u postupku moraju osigurati jednakost stranaka u mogućnosti korištenja procesnih sredstava (jednakost oružja, jednakost sredstava). Ustavni sud ističe da jednakost sredstava, u smislu pravične ravnoteže među strankama, čini jedan od bitnih konstitutivnih elemenata prava na pravično suđenje. Pritom se Ustavni sud poziva i na stajališta Europskog suda za ljudska prava u presudama Perić protiv Hrvatske, LB INTERFINANZ A. G. protiv Hrvatske, te na svoje odluke U-III-2182/2014 od 17. lipnja 2014., U-III-3874/2008 od 4. travnja 2012. te U-III-4304/2011 od 15. listopada 2014. godine.

Ustavni se sud u odnosu na provedbu medicinskog vještačenja posebno poziva na odluku Europskog suda za ljudska prava u predmetu Korošec protiv Slovenije, u kojoj Sud navodi da mišljenje medicinskog vještaka, zato što ne

spada u područje stručnosti sudaca, vjerojatno ima odlučujući utjecaj na utvrđivanje činjenica i mora se smatrati ključnim dokazom, te da je Sud u svojoj sudskoj praksi utvrdio da nedostatak neutralnosti na strani imenovanog sudskog vještaka može u određenim okolnostima dovesti do povrede načela jednakosti oružja.

Europski sud za ljudska prava ističe da mora postojati mogućnost osporavanja utvrđenja invalidske komisije putem neovisnog sudskog vještaka radi izjednačavanja postupovne pozicije stranaka i poštivanja načela jednakosti oružja.

Ustavni sud u prikazanoj odluci utvrđuje da postupak koji je D. B. vodio pred prvostupanjskim i drugostupanjskim tijelom HZMO-a, Upravnim sudom u Zagrebu i Visokim upravnim sudom nije vođen na način koji bi D. B. osigurao pravo na pravično suđenje, jer ti postupci nisu poštivali načelo jednakosti oružja kao jednog od načela pravičnog suđenja.

INSOLV-INFO®

TEHNOLOGIJA IUS-INFO

INSOLV-INFO prati promjene Vaših poslovnih subjekata!

INSOLV-INFO je najpouzdaniji sustav **automatiziranog praćenja** koji prikuplja objave sa svih izvora (**e-oglasne ploče, Narodnih novina, Fina-e, sudskog registra**), provjerava i uspoređuje s Vašom listom klijenata te Vas **dnevno obavještava** o promjenama:

INSOLVENCISKIH POSTUPAKA

SUDSKOG REGISTRA

INFORMACIJA O BANKOVNIM RAČUNIMA

Samo kod nas podatke prikuplja i obrađuje stručni tim pravника sa vrhunskom IT podrškom kako bi Vam se dostavile potpune i pouzdane informacije.

IUS SOFTWARE d. o. o.

Tuškanova 37, 10 000 Zagreb

T. 01 5999 918 F. 01 5999 919 E. info@insolvinfo.hr

www.insolvinfo.hr

Kolokacije u jeziku prava

O činjenicama i "alternativnim činjenicama"

Piše:

Ivana Bendow
prof.

Inauguracija američkog predsjednika u siječnju ove godine može se analizirati i u svjetlu terminologije koju je iznjedrila. Upravo tako, iznjedrila, jer je izbacila na površinu neke kolokacije nikad ranije zabilježene ni u kojem jeziku. Jedna od njih već si je osigurala status krilatice po kojoj će se pamtiti mandat novog američkog predsjednika i kao takva ući će u povijest, pa ju je vrijedno i na ovom mjestu zabilježiti. Riječ je o sintagmi *alternative facts*. Ako se pitate što su to alternativne činjenice, što to uopće znači, kako to činjenice mogu biti alternativne, niste usamljeni. Pitala se to i cijela misleća Amerika nakon što je jedna savjetnica novog američkog predsjednika izjavila za televizijsku mrežu NBC da tajnik za medije Bijele kuće nije rekao neistinu u vezi s brojem ljudi koji su nazočili svečanom činu predsjedničke inauguracije, nego je iznio činjenice alternativne onima o kojima su izvijestili mediji (*facts alternative to ones reported by the news media*). Konkretno, mediji su bili izvijestili da je na inauguraciji predsjednika Donalda Trumpa bila samo trećina broja ljudi koji su se 2009. godine okupili na inauguraciji tadašnjeg predsjednika, što su i dokumentirali usporednim fotografijama. Na te je činjenice novi tajnik za medije Bijele kuće reagirao tako što je – prema riječima predsjednikove savjetnice – iznio "alternativne činjenice". Inauguraciju predsjednika D. J. Trumpa pratila je, rekao je, najbrojnija publika koja je ikad svjedočila inauguraciji, što osobno a što diljem svijeta ("*This was the largest audience to ever witness an inauguration, both in person and around the world.*").

Osvrnimo se načas i na predsjednika na od-

lasku (*the outgoing president*). Njegov odlazak nije obilježen obogaćenjem jezika, nego jednim rekordom. Običaj je da predsjednik pred kraj mandata dijeli pomilovanja, pa je tako predsjednik Barack Obama smanjio kaznu čak 330 osuđenika u samo jednom danu i time ostvario apsolutni rekord (*President Barack Obama granted 330 commutations, the most commutations given in a single day by a US president*). Među pomilovanima se najčešće spominje Chelsea Manning, osuđena na 35 godina zatvora zbog odavanja WikiLeaksu tajnih dokumenata State Departmenta. Akt milosti izvršne vlasti u odnosu na ovu zviždačicu podijelio je američku javnost. Zbog poruke koju može poslati, tj. da izdajniku nacionalnih interesa slijedi blaga kazna, naljutio je vojne i obavještajne krugove (*military and intelligence professionals were angered at the signal this might send*), ali je pozdravljen od boraca za ljudska prava, koji smatraju da je taj bivši američki vojnik krhke tjelesne građe (sada žena – Bradley Manning je tijekom služenja kazne promijenio spol) neopravdano godinama čamio u zatvoru, dok su zlostavljači među američkim vojnicima u Iraku i Afganistanu, koje je razotkrio, još uvijek na slobodi. Bilo kako bilo, Chelsea Manning izaći će u svibnju iz vojnog zatvora odsluživši sedam od izrečenih 35 godina zatvora.

Osim u kaznenom pravu, u kojem označava zamjenu kazne blažom (*replacement of a more severe penalty with a less severe one*), riječ commutation učestala je u trgovačkom pravu, u kojem označava zamjenu jednog oblika plaćanja drugim (*replacement of one form of payment with another*).

O autorici:

Ivana Bendow, profesorica engleskog jezika, autorica je dvaju rječnika u nakladi Školske knjige. Pisanje (novinarstvo i esejistiku) studirala je na University of Massachusetts u Sjedinjenim Američkim Državama. Podučava pravnički engleski jezik, prevodi stručne tekstove i sastavlja hrvatsko-engleski pravni rječnik.

No, vratimo se činjenicama. U javnosti se na veliko govori o tome da živimo u post-činjeničnom društvu (*a post-factual society*). *We are in the middle of a transition – tako kažu – from a society of facts to a society of data.* Što god to značilo, vjerujem da se je zasad bolje čuvati “alternativnih činjenica”. A sutra?

Sutra, kad naučimo što je to post-činjenično društvo i kako u njemu funkcionirati, moći ćemo razmišljati o eventualnom proširenju vokabulara pa govoriti, na primjer, o “komutiranim činjenicama”. Zasad o činjenicama govorimo kako slijedi.

činjenice i brojke facts and figures	činjenično stanje an error of fact
iznijeti činjenice to present the facts, to put forth the facts	zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja on the grounds of an error of fact
utvrditi činjenice to establish the facts, to ascertain the facts	činjenično utvrđenje a factual determination, a factual finding
poricati činjenice to deny the facts	to je zadana činjenica it's a given fact, it's a given
provjeriti činjenice to check the facts, to verify the facts	povijesne činjenice historical facts
činjenice koje se mogu provjeriti verifiable facts	unatoč činjenici da in spite of the fact that, despite the fact that
pravno odlučne činjenice, pravno relevantne činjenice material facts, operative facts	bez obzira na činjenicu da regardless of the fact that, irrespective of the fact that
pravno neodlučne činjenice, pravno irelevantne činjenice immaterial facts, irrelevant facts	previdjeti činjenicu da to overlook the fact that
neosporavana činjenica an indisputable fact	ne smijemo previdjeti činjenicu da we must not overlook the fact that
osporavane, prijeporne činjenice disputed facts, contested facts	izvrtati činjenice to distort the facts
notorne, općepoznate činjenice notorious facts	dati niz lažnih izjava to make a series of false statements
činjenice koje ne treba dokazivati facts that don't need to be proved	drsko lagati javnosti to brazenly lie to the public
dokaziva činjenica a provable fact	činjenice na kojima se temelji zahtjev the facts underlying the claim
dokazana činjenica a proven fact	činjenice na kojima se temelji optužnica the facts underlying the indictment
činjenice konkretnog slučaja , činjenično stanje the facts of the case	pomilovanje a pardon
međusobno povezane činjenice mutually related facts	oprost od izvršenja kazne forgiveness of penalty
međusobno nepovezane činjenice mutually unrelated facts	zamjena kazne blažom commutation of sentence
naknadno otkrivene činjenice subsequently discovered facts	pomilovanje u obliku oprosta od izvršenja kazne ili zamjene kazne blažom a pardon in the form of forgiveness of penalty or commutation of sentence
činjenična utvrđenja factual findings, factual determinations, the findings of fact	akt milosti izvršne vlasti an act of executive clemency
pogrešno ili nepotpuno utvrđeno	

Nominativ, genitiv i akuzativ, sličnosti i razlike

Piše:

.....

**doc. dr. sc.
Marko Alerić**

Jedno od obilježja većine riječi hrvatskoga jezika jest njihova promjenjivost. To znači da se većina riječi hrvatskoga jezika (glagoli, imenice, zamjenice, pridjevi i brojevi) mijenja, po licima ili po padežima i pritom dobiva različite oblike.

Promjena oblika glagola naziva se konjugacija ili sprežanje (npr. u prezentu se glagol *voditi* mijenja ovako: **vodim, vodiš, vodi, vodimo, vodite, vode**). Promjena oblika podrazumijeva i promjenu značenja. Zato se oblik *vodiš* upotrebljava samo kad se odnosi na zamjenicu *ti*, kojom se imenuje jednog, a oblik *vodite* samo kad se odnosi na zamjenicu *vi*, kojom se imenuje više sugovornika.

Promjena imenica, zamjenica, pridjeva i brojeva naziva se deklinacija ili sklonidba. Prilikom sklonidbe, riječi mijenjaju oblik u ovisnosti o tome u kojem su padežu, odnosno u ovisnosti o tome koji padežni nastavak i koje značenje dobivaju.

Nominativ je prvi padež sklonidbe. Uz nominativ ne dolaze prijedlozi. Odgovara na pitanja: *tko?* (za živo) i *što?* (za neživo). Nominativ u muškom rodu jednine završava na suglasnik (*stol*), na *-a* (*starješina*), u ženskom rodu na *-a* (*livada*) i na suglasnik (*riječ*), a u srednjem rodu na *-o* (*ljet*) i na *-e* (*more*). U množini nominativ u muškom rodu završava na *-i* (*konji*), na *-ov-i*, *-ev-i* (*brodovi*, *ključevi*) i na *-e* (*starješine*), u ženskom rodu na *-e* (*livade*) i na *-i* (*riječi*), a u srednjem rodu na *-a* (*mora*).

U nominativu množine javljaju se i neke glasovne promjene, npr. sibilizacija (*dječak* – *dječaci*), nepostojano *a* (*pas* – *psi*), kraćenje sloga (*svijet* – *svjetovi*).

Pogreške u nominativu su rijetke. Najčešće im je uzrok nepravilan padežni nastavak koji je uvjetovan nepravilnim izborom roda, kao i neprovođenje glasovnih promjena ili njihovo provođenje na mjestima na kojima ih ne treba provesti.

Genitiv je drugi padež. Odgovara na pitanja: *koga?* (za živo) i *čega?* (za neživo).

Genitiv se (uz akuzativ) javlja i uz zanijekane glagole (osim kod pridjeva, zamjenica i brojeva srednjega roda) kao objekt (predmet radnje). Zato je pravilno *Nisam čuo Vašeg odgovora* (genitiv) i *Nisam čuo Vaš odgovor* (akuzativ).

U genitivu jednine dolaze nastavci *-a*, *-e*, *-i*, a u genitivu množine nastavci *-a*, *-i*, *-u*, *-iju*.

U genitivu množine najčešći je nastavak *-a* (*djevojaka*, *cvjetova*, *livada*, *dječaka*, *sunaca*), a između zadnja dva suglasnika u riječi umeće se samoglasnik *-a* (nepostojano *a*). Ono se ne umeće između suglasničkih skupova *st*, *št*, *šč*, *zd*, *žd* (*vrsta*, *plašteva*, *gošća*, *zvijezda*, *nužda*), kao ni ako se jedan uz drugi nađu dva suglasnika od kojih je prvi *d*, *t*, *r*, *l*, a drugi *b* ili *nj* (*skladba*, *radnja*, *gradnja*, *borba*, *molba*, ali je pravilno i *pogodaba* i *pogodbi*, i *odredaba* i *odredbi*). Imenice s tim suglasničkim skupovima mogu imati i nastavak *-i* (*radnja* i *radnji*, *kretnja* i *kretnji*, *berba* i *berbi*, *molba* i *molbi*).

Nastavak *-u* u genitivu množine imaju imenice *ruke* – *ruku*, *noge* – *nogu*, *sluge* – *slugu*.

Nastavak *-iju* u genitivu množine imaju imenice *gosti* – *gostiju*, *nokti* – *noktiju*, *prsti* – *prstiju*, *kosti* – *kostiju*, *prsi* – *prsiju*.

Uz genitiv dolazi najveći broj prijedloga: *od*, *do*, *iz*, *s(a)*, *ispred*, *iza*, *izvan*, *unutar*, *iznad*, *ispod*, *više*, *niže*, *prije*, *uoči*, *poslije*, *nakon*, *za*,

O autoru

Doc. dr. sc. Marko Alerić diplomirao je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a zatim magistrirao i doktorirao. Na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu zaposlen je kao docent. Stalni je stručni suradnik Radio Sljemena u emisiji "Hrvatski naš svagdašnji". Suautor je knjige "Hrvatski u upotrebi".

tijekom (tokom), podno, povrh, navrh, nakraj, potkraj, nasred, posred, oko, blizu, kod, pokraj, preko, bez, osim, putem, između, zbog, uslijed, radi, prilikom, poput.

Genitiv označava: pripadnost (kuća moga oca – koga?, ulice moga mjesta – čega?), djelomičnost (malo soli – čega?, djelić tajni – čega?), građu (kula od karata – od čega?, kuća od stakla – od čega?), osobinu ili svojstvo (pas oštra njuha, čovjek iskrena srca), objašnjenje (izraz tuge, znak prijateljstva), primicanje ili odmicanje (izbaviti se iz neprilike, bojati se groma, dokopati se vlasti), vrijeme (Avion dolazi svakog drugog dana. Svakih desetak minuta kit je izlazio na površinu mora.), po-kazivanje, zaklinjanje ili čuđenje (Evo vlaka! Evo brata! Eto radosti! Tako mi sreće! Velikog li junaštva!).

Genitiv koji ima značenje građe treba, kad god je to moguće, preoblikovati u pridjev; kuća od stakla u staklena kuća, torta od čokolade u čokoladna torta.

Kod vlastitih imena koja služe kao nazivi ustanova, organizacija, udruga i sl. pravilno je da vlastito ime osobe bude u genitivu. Ako je ime u nominativu, mora biti obilježeno navodnicima. Dakle, pravilno je: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog(a) ili Koncertna dvorana "Vatroslav Lisinski".

Imenica *zub* u genitivu množine ima pravilan oblik *zuba* ili *zubi*, a ne *zubiju*.

Imenica *vrata* u genitivu množine pravilno glasi *vrata*, a ne *vratiju*.

Imenica *usta* u genitivu množine pravilno glasi *usta*, a ne *ustiju*.

Imenica *izložba* u genitivu množine pravilno glasi *izložaba* i *izložbi*.

Ako u rečenici jedna riječ u genitivu završava glasom *g*, a druga tim istim glasom počinje, prva riječ treba dobiti nastavak *-a*, npr. umjesto *Znanstvenici tvrde da su otkrili sve tajne ljudskog govora* pravilno je *Znanstvenici tvrde da su otkrili sve tajne ljudskoga govora*. Kada jedan iza drugoga dolaze dva ili više pridjeva u genitivu, prvi pridjev može imati nastavak *-a*, npr. *hrvatskoga nogometnog prvaka*, a ne *hrvatskog nogometnog prvaka*.

Akuzativ je četvrti padež. Odgovara na pita-

nja: *koga?* (za živo) i *što?* (za neživo). U rečenicama dolazi samostalno ili s prijedlozima. Uz akuzativ dolaze prijedlozi: *kroz, niz, uz, o, po, pred*.

U deklinaciji imenica, zamjenica, pridjeva i brojeva muškoga roda koji označavaju 'živo' akuzativ jednine oblikom je jednak genitivu jednine, a u onih koji označavaju 'neživo' akuzativ je oblikom jednak nominativu jednine. 'Živo' su ljudi, imenice *mrtvac* i *pokojnik* i životinje, a 'neživo' su biljke, predmeti i zbirne imenice *narod, naraštaj, odbor, čopor, podmladak, leš*.

Pogrešna upotreba akuzativa najčešće nastaje pod utjecajem govora kajkavskog narječja u kojima u akuzativu jednine uglavnom nema razlike između kategorije živo/neživo pa nema razlike ni između oblika akuzativa koji označava živo i akuzativa koji označava neživo. U oba je slučaja akuzativni oblik jednak genitivnom, npr. *Vidio sam susjeda* i *Razbila je tanjura*.

Imenica *duh* ima akuzativ oblikom jednak genitivu kad označava 'živo biće' (*Vidio je duha*), a nominativu kad označava 'netjelesnu ljudsku dimenziju' (*Izgubio je duh*).

Imenice kojima se pripisuju osobine živoga imaju akuzativ oblikom jednak genitivu, iako one općenito znače nešto neživo, npr. *Pita sunce mjeseca*.

Neke imenice jednom znače živo, a drugi put neživo pa im je, u skladu s tim, akuzativ jednak ili nominativu ili genitivu, npr. *Poslao sam glasnika* ('živo'); *Čitam Glasnik* ('neživo').

Akuzativ jednine imenice *trup* glasi *trup* jer ta imenica ne označava samo dio tijela, 'živo' (čovječji trup), nego i npr. dio broda, 'neživo' (*brodski trup*).

Riječi *kumir* i *idol* mogu označavati 'neživo', ali im je akuzativ ipak jednak genitivu (*kumira, idola*).

Ako riječi *Mars* i *Jupiter* označavaju planete, pravilno je da akuzativ bude jednak nominativu (neživo), npr. *Promatramo Mars i Jupiter*. Ako se te riječi odnose na antičke bogove, onda je akuzativ jednak genitivu (živo), npr. *Promatram Marsa i Jupitera*.

Dana 22. ožujka 2017. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

**VALERIJA
AMANČIĆ**

Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

TAMARA BARIŠIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

GORAN BATINIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

VLATKA BERKETA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SLAVONSKOM
BRODU.

HRVOJE BRALIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

IVAN ČULIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u KRIŽEVcima.

KLAUDIO ČURIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ANA ERCEG
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARIJA ERDELEZ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NIKOLINA HERCEG
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MIRJANA
JAKOVLJEVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ŠIBENIKU.

MATEA JOVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

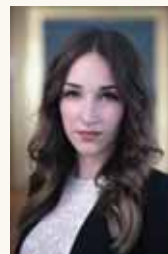
BOJAN JOVIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u PULI.

ANITA JOZIČIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

**KREŠIMIRA
KRUŠLIN**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ANA MAJČEN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**AISA PERTIĆ
BRAJKOVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u UMAGU.

JOSIP POPARIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARKO REŠ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

SANJA RODEK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. ožujka 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

DUBRAVKO SARIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

PREDRAG TRUTIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u MAKARSKOJ.

IVAN VUKOVIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u KRIŽEVcima.

IVAN ZORNADA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

LEON ZRNIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. ožujka
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

*Predsjednik HOK-a
Robert Travaš s novim
članovima*

Dana 12. travnja 2017. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

MATEJ BALAŽ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

ANA BIRNBAUM
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

**KSENIJA BORČEK-
PTIČEK**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u VARAŽDINU.

TANJA BOTA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVICA CVITIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 6. veljače
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

LUCIJA ČOLAK
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARTINA ERLIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
3. travnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

TAMARA JAKŠIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARIJA KARAKAŠ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVAN LJUBIČIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
3. travnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u DUBROVNIKU.

**DOMAGOJ
MALNAR**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**DANIELA
MARASOVIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 3. travnja
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MATIJA MILOŠ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
3. travnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u PULI.

**ZORAN
MIOČINOVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
3. travnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

FRAN KRSTO OČIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
3. travnja 2017.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

JOVANA PUHALO
 Odbren upis na
 sjednici Izvršnog
 odbora 3. travnja
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u PULI.

NINO ROJNIĆ
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 3. travnja 2017.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

**ANDREJ
 SKLJAROV**
 Odbren upis na
 sjednici Izvršnog
 odbora 3.
 travnja 2017.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

VALTER ŠRAM
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 3. travnja 2017.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u PULI.

EVELIN TONKOVIĆ
 Odbren upis na
 sjednici Izvršnog
 odbora 6. veljače
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

SLAVEN VUJOVIĆ
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 6. veljače 2017.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

*Predsjednik HOK-a
 Robert Travaš s novim
 članovima*

MONICA GOLUB
 Odbren upis na
 sjednici Izvršnog
 odbora 5. prosinca
 2016. godine, sa
 sjedištem ureda u
 ZAGREBU.

(Odvjetnica Monica Golub prisegu je dala 5. prosinca 2016. godine ali fotografija tehničkom greškom nije objavljena u Odvjetniku broj 11-12/16. Uz ispriku Monici Golub, Uredništvo Odvjetnika)

Dražen Grubišić - Čabo (1965. - 2017.)

Dragi naš Dražene,

danas kada je Tvoja soba tako nesnošljivo prazna i gluha, a mi ispred Tvojih vrata prolazimo tiho i na prstima, pišemo Ti ovo pismo. I želimo naglas izgovoriti riječi ispisane velikim slovima, duboko u našim srcima. O Tvome izvanrednom pravnom umu. O Tvojjoj ustrajnosti djelovanja za dobrobit onih, koji su tražili i primali Tvoja pravna znanja i umijeća.

Za sve nas, kolege iz Tvog i našeg odvjetničkog društva, Tvoja vjera u pravo bila je i ostala istinsko nadahnuće. Snažna je bila i nepokolebljiva Tvoja nada da će pravo uvijek naći svoj put da nadvlada intrige koje život kao rijeka, često bez ikakvoga reda i smisla, plavi na obale onih za koje si vodio pravne bitke. I u njima bio pobjednik. Čestitamo Ti iznova na tome, dragi naš Čabo.

Bili smo Tvoj prvi i zadnji poslodavac, Tvoji prvi i zadnji partneri u ovoj našoj odvjetničkoj službi posvema i bez zadržke posvećenoj drugima. Bez petka i svetka.

Kao da Te i sad čujem, dok se nagineš da me laktom, podbodeš u rebro pa mi uz znakovit osmijeh šapčeš: Poslodavac i partneri? Pa nećeš, valjda, o meni i o nama, baš tako formalno. Potrudi se, Porobija, možeš ti i bolje. U redu, možda bih i mogla Čabo da nije tih isplakanih suza na mojoj tipkovnici.

Toliko smo Ti toga još mogli reći, Tebe slušati i mnogo čuti, toliko još proživjeti i radovati se s Tobom, s Tvojim profesionalnim uspjesima, Maritimim i Petrovim usponima, spokojnim danima Tvojih roditelja. Urodu iz vašeg gračanskog vrta i brižnom pogledu Tvoje majke. Tvome Trilju i Zlarinu. Da smo imali više vremena. Od ovih dvadeset i pet godina. Od ovih četvrt stoljeća našega zajedništva.

Čini nam se okrutno premalo za sve što smo još mogli i željeli zajedno činiti. Ipak, bilo nam je dovoljno da skupa izrastemo u zrele ljude i odvjetnike koji dijele iste vrijednosti i ideale. Sasvim dostatno da izgradimo i brižno čuvamo međusobno povjerenje, razumijevanje i uvažavanje. Dakako, poštovanje i ljubav jednih za druge i, svih nas, prijatelju dragi, prema Tebi. Neven, Josip, Iva, Ivan, Mario, Mirna, Anita i mnogi drugi, tada još uznemirena mladost u uzbibanim vodama odvjetničkoga pripravištva, danas svi redom odrasli, divni ljudi i pravni odlikaši, pamtit će Te kao svog strogog, ali pravednog učitelja. Na njihov prvi znak vlastitih sumnji u sposobnost i izdržljivost mladosti, ma koliko god sitan bio, zaustavljao si i one najžurnije zadaće da oglasiš vrijeme smiraja uz čakulu i kavu. Anita Ti poručuje da si uvijek bio njen svjetionik. Mnogima, vjeruj mi kada Ti to kažem.

Jer, kako zbori voljeni nam Tin, taj gorostas stiha:

*Najprije treba imati crte
ustaljene i škrte i
stav za vječnost i
pozu za vrijeme
a ne da vas buše, ni da vas vrte,
ni razapinju na svoje dileme.*

Da, Čabo takav si nama bio. S ustaljenim crtama i postojanim stavom, uz neuništivu vedrinu i pozitivnu vibru. Na oprezu od svake vožnje na tuđim vrtuljcima ushita il' ljutnje. Usprotivljen svakom savijanju i razapinjanju.

I nipošto samo takav. Ah, taj smijeh i šale što su nas dizale i bodrile u kasni, umorni radni sat. Toplina Tvoje duše što nas je grijala. Tvoja neizmjerena ljubav za obitelj o kojoj si nam često s nježnošću pričao. Med izvrcan vrijednim rukama Tvog oca, kojim si nas darivao. Tvoj rižoto što si ga kod kuće za nas kuhao i nama ga nosio.

Dragi Marita, Petre i Tanja, dragi Draženovi roditelji i draga obitelji, nema riječi da vam prenesu naše najdublje suosjećanje s vašim gubitkom.

A Ti naš Dražene, počivaj u miru, dragi prijatelju. I nek' ti maestral s mora zauvijek nosi miris dalmatinske zemlje koju si tako žarko ljubio. I bijele latice bajama u cvatu.

Svi Tvoji iz Porobija & Porobija

Sergej Škorić (1974. - 2017.)

Poštovani gospodine Andrej, poštovana obitelji, kolegice i kolege, dragi prijatelji!

Jučer, 29. ožujka 2017. godine u 14 sati, na zametskom groblju obitelj, rodbina te veliki broj prijatelja i kolega oprostio se od našeg kolege, odvjetnika Sergeja Škorića.

Na početku ovog tužnog skupa pozivam vas da mu tišinom, minutom šutnje odamo počast.

Iako je dio kolegica i kolega poznavao kolegu Sergeja još od studija, većina nas, upoznala ga je kada je stupio u naše redove, najprije kao odvjetnički vježbenik, a potom posljednjih deset godina kao odvjetnik.

Do pred tjedan dana za mene je on bio kolega, odvjetnik Sergej Škorić, kojeg sam viđala i kratko pozdravljala na sudskim hodnicima, u pisarnicama i sudnicama. Nakom ovih pet dana, u potrazi da saznam tko je zapravo bio taj ozbiljan, miran, šutljiv i pomalo zatvoren mladi kolega, postao je za mene samo Sergej. I žao mi je što ga nisam bolje poznavala ranije.

Dozvolite da vas upoznam s nekoliko osnovnih podataka iz njegove biografije. Rođen je 23. listopada 1974. u Šibeniku. Osamdesetih godina cijela se obitelj seli u Rijeku gdje nastavlja školovanje te nakon Osnovne škole Zamet završava tada Matematičku gimnaziju "Andrija Mohorovičić" i 1994. upisuje Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci. Diplomirao je u listopadu 2000. godine kada je već bio na odsluženju vojnog roka koji završava 2001. godine. U rujnu 2001. započinje s odvjetničkom vježbom kod odvjetnika Žarka Pajića u Kastvu. Pravosudni ispit položio je u listopadu 2004., a u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisuje se 1. srpnja 2006. U svojoj biografiji prilikom upisa navodi da mu je želja da svoje daljnje obrazovanje i praksu usmjeri prema zastupanju žrtava oštećenih u kaznenim djelima, zastupanju osoba protiv kojih je zbog javno izraženog mišljenja pokrenut postupak, odnosno u zastupanju osoba koje su na bilo koji način i iz bilo kojeg razloga diskriminirane i tretirane nejednako pred zakonom kada žele ostvariti svoja prava.

U početku ima pisarnicu u Kastvu, a od 1. siječnja 2011. godine u Rijeci. Svoj poziv obavljao je savjesno i stručno. S nama, svojim kolegama, ophodio se korektno i profesionalno. S ciljem dodatnog usavršavanja dolazio je na naša predavanja i edukacije. O svom privatnom životu, o svojoj obitelji, među kolegama nije govorio. Tek mali broj nas znao je da njegova voljena kćerkica Kira treba dodatnu pažnju i brigu.

Vijest o nestanku, a vrlo brzo i vijest o iznenadnoj smrti, koja se krajem prošlog tjedna munjevito širila, dočekana je u našim redovima s nevjericom, a potom smo bili duboko potreseni, s tugom zbog njegova prerana odlaska.

U potrazi da saznam tko je zapravo bio Sergej, pomogao mi je njegov prijatelj koji mi je dozvolio da koristim neke od njegovih rečenica u ovom svom govoru. Stoga citiram neke od njegovih riječi:

Nečiji je život i značenje tako teško predstaviti u nekoliko usamljenih rečenica, a da istovremeno ne zaboravim ili preskočim možda i najvažnije detalje oko toga tko je i što je bio Sergej.

Mnogima će on biti fusnota u životu, površni izvještaj iz novina, intriga koja je zaokupljala javnost kroz neko vrijeme i sada je postala samo stara vijest.

Nekima će to biti ono što je radio kako bi osigurao egzistenciju svojoj obitelji, odvjetnik, pravnik, osoba usmjerena na zaštitu i ostvarivanje prava onih koji to sami nisu mogli ili znali učiniti.

Nekima će biti sugovornik s malo riječi, samozatajna osoba blage naravi i distance u komunika-

ciji. Obitelji će biti otac i suprug, dio svakog dijela života, prvo na što se pomisli kada se ustaje i zadnje na što pomisli kada se ide spavati.

Nekima će biti prijatelj, u dobrome i lošemu, rame podrške, stisnuta ruka, zagrljaj kada to zatreba. Svatko od nas vidjet će ga drugačije.

Ako mene pitate što je Sergej bio za mene, mogao bih to svesti na dvije riječi – ljubav i dobrota. Ona osoba koja je tu za tebe kada ti to zatreba, koja će vidjeti kada te boli, kada je vrijeme za suze, a kada za smijeh. Bio je čovjek s istančanim osjećajem za pravdu, onu ljudsku, kao i osoba koja nije trpila nepravdu, kako prema sebi tako i posebno prema onima koji se nisu mogli ili znali zaštititi. Bio je osoba koja me mogla nasmijati do suza, s kojom sam mogao provesti sate, a da ih niti nisam bio svjestan, osoba koja je znala šutjeti, slušati i razumjeti, a koja, nažalost, nije znala i za sebe glasno viknuti.

Bio je prijatelj koji traje, koji usprkos svemu pa i smrti ne nestaje, bio je čovjek koji je volio i davao sebe, a koji možda nikada nije naučio to isto primati.

Ove sam riječi citirala u namjeri da i vama pokušam približiti Sergeja, našeg kolegu, kojeg je većina samo površno poznavala.

Nažalost, ovoj maloj obitelji namijenjena je druga, puno teža sudbina. Svima nama, a nadasve njegovim najbližima teško je prihvatiti činjenicu da je otišao tako mlad čovjek s toliko još neostvarenih i neodsanjanih snova. Mišljenja sam da je i Sergej, u jednoj mjeri, bio žrtva našeg iznimno stresnog posla. Bez obzira s koliko smo ideala i ideja krenuli u odvjetnike, ma koliko plemenito bilo odvjetništvo, ono nas, osobito posljednjih godina, melje i melje, postaje i ostaje sve teže i zahtjevnije, stvara osjećaj nemoći, uništava i ostavlja nam sve manje vremena i snage za nas, naše obitelji i naše zdravlje.

Sergej je znao da njegova voljena Kira ne ostaje sama, da ostaje u sigurnim rukama svoje mame Živane kojoj će svakako trebati pomoć obitelji i prijatelja. Ponosna sam da su i Komora i naš Zbor predvidjeli pomoć u takvim situacijama, te će Kira tijekom školovanja primati mjesečnu stipendiju i pomoć.

Sergej je tako prerano otišao na put bez povratka. Nadam se da će još dugo ostati u našim mislima i srcima i da ćete ga pamtit i po upravo viđenom osmijehu koji je ozario njegovo na poslu uvijek tako ozbiljno lice.

(Govor Nade Badurina, predsjednice Riječkog odvjetničkog zbora, na komemoraciji u Riječkom odvjetničkom zboru 30. ožujka 2017. godine)

Vladimir Hiršl (1926.- 2017.)

Umro je umirovljeni odvjetnik Vladimir Hiršl.

Rođen je 1926. godine u Samoboru i tek što je čvršće zakoračio u mladenačka godine, već 1944. godine cijeli je osmi razred tadašnje zagrebačke III. muške realne gimnazije prisilno mobiliziran. Sretne okolnosti pomogle su mu da u teškim ratnim danima svlada i druge opasnosti koje su mu prijetile i da opstane. U odvjetništvo ga je uveo njegov otac, odvjetnik dr. Oton Hiršl, kod kojeg je obavio pripravničku vježbu.

Sjećanje na Vladu Hiršla, umirovljenog još 1987. godine, u našem je članstvu donekle izbljeldjelo. Šteta je to, jer on može služiti kao primjer kako obavljati odvjetničke dužnosti. Bolje sam ga upoznao kroz njegov i svoj rad u tadašnjim tijelima naše Komore. Bio je dulje razdoblje član Upravnog i Izvršnog odbora Komore, i obavljao zahtjevnu funkciju blagajnika. Sigurno je da mu nije promakla niti jednostavna pogreška u računovodstvu ili knjigovodstvu, a još manje krupnija povreda financijskih propisa. U komorskim raspravama odlikovao se kratkim i jasnim intervencijama i izlaganjima. Nastojao je svoje mišljenje o temi izložiti kao zadnji, a svoje neslaganje s onim što je rekao netko od predgovornika iznosio je odlučno ali učtivo. Govoriti kratko i jasno, pisati jednako tako, osobina je kojoj treba težiti svaki odvjetnik, a takav je bio Vlado Hiršl. Obilato je zaslužio pohvale koje se inače odvjetnicima dijele kad su nas napustili.

Bio bih ponosan da sam od Vlade Hiršla uspio naučiti onoliko koliko sam želio.

Neka mu je laka zemlja!

(Sjećanje na odvjetnika Vladmira Hiršla napisao odvjetnik Arno Vičić)

